Масса а мехкашкара пролетареш, вIашагIкхета!

СЕРДАЛО

(«Свет»)

Советски Союза Коммунистически парте Нохч-ГIалгIай обкома Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Советан Министрий Советан орган.
Орган Чечено-Ингушского обкома Коммунистической партии Советского Союза, Верховного Совета и Совета Министров

АРАДУВЛ 1923 ШЕРА ДЕНЗ

№ 61 (4366) ЕРА, 25 май, 1967 шу. Мах 2 кап.

ДОАКЪАР МАХУЛЛА ЧЕХКАГIА

Массане а дика кхетаду, хIана цхьаккха а ди ца доадеш доакъар кийчде деза. Из дика кхетаду тха бригада механизаторашна а. Доакъар кийчте вIашагIъеллай 15 механизатор юкъевола звено. Звеноца керте латт опыт йола, шийн гIулакх дика довза механизатор Михаил Горький. Звеноға кхоачамхиллал техника я — 10 трактор, 8 сенокосилка, 7 тракторни йолхьииг, волокушаш, стогометателаш.

Колхоза правлене чIоагIа терко ю доакъар кийчдара, шийн заседане цо чIоагIдир тха звенон технологически карта, къахьегамах лургдар къоастадир.

Укх шера доакъар кийчдеш болча механизаторий болх кердача тайпара вIаштIехьбоаккхаргба. Тха колхоза юкъеяхаргья боалама расчет. ХIана механизаторашта балхах доагIар лургла хьекхача гектарах а доацаш вIашкатеха хол баьча дьла тенигх. Цу гIулакхо болх цIена бе а хьекха ула йол кхай тIа ца юташ еррига вIашкатеха а ордагIбоахаргба механизатораш.

Колхозе духха хIама даь механизаторий къахьегама материальни бевам тIаботхийташ. Кийчъяь йол сортах къоастаю. Нагахьа сакна йол шийн ханнахьа, дика а кийчъьийде, 1-ча сортах я, тIаккха механизаторашта доагIача перттерча алапена 50 процент тIакхет. Нагахьа сакна кийчъяь йол 2-ча сортах яле — 25 процент. ХIаьта 3-ча сортах йолча ьалах алапена хIама тIатехаш.

Шоаш кийтъю йол толха ца еш вIашкатохара бехктохкаме механизатораш ба. Нагахьа сакна хьекха йол талхийте звенон берригача членашта луш долча алапена тIера 25 процент IодоаккIа.

Доакъар кийчдеча звено бе безар дукха болх ба: цонаш а, хIайийка буц а, кхы хлатаца вIашагIъаьяь бьаьцаш а — еррига 100 гектар хьакхя еза цун. ВIашкатеха хIаоттае еза 2000 тонн йол.

Хьалхашка латта декхараш звено членашта дика довзаш хиларах, кхоачамболаш техника хиларах, къахьегамах луш ло болх бе безам хургболаш кийсдарах вIаштIехьдаьлар йол хьакха ханнахь долалала. Люцерна йийнача участке болх бе арайьнкай мангал хьокха кхо агрегат. Йол къахкара болх шийн ДТ-20 кхача тракторца хIаболабир звеньевойс Михаил Горькс. Цу звенона юкъа ба дика шин механизатор — даи воIи Рыцкинар. ШоллагIа шу ца Александра Рыцкинен пул вола Михаилен цхьан агретата тIа болх бу. Цу звенона юкъе цхьаккха а вац цар тIера болх беш.

Цхьан ханна хьакха йолаьнй хIайийна баьцаши доцаш. Хьалхарча кхаь дийнахьа механизатораша 200 гектара тIара буц хьекха а хьеваккасарах йойллай. Йокъалларга хьежна хьагул а еш, пунах аргIаш ду.

Дерриге гIоьа доакъар доахаеш звеноIа доаккхаргдолча гул а деш, вIашкатохаргIа. Звеноға я йол тIахкадьара эша 4 тракторни лафет. ХIаьта йол духха Iа а ЕIайка, болх сихбеннача хана звенона новкъостала йохийтаргья лаьрахIа йол хкахьа кийчъяь автомашинаш.

Тха бригада механизаторашца дош деннад юбилейни шера цхьан шерам ах шерам тоъал йол кийчъе. Дика хIаболабеннача балхо хьахьохх тха коллективо ше тIайипа декхараш толамца кхоачашдергхилар.

М. ЛАПШИН.

Шелковски района «Путь к коммунизму» яхача колхоза 2-ча комплексни бригада бригадира гIонча.

КЕРДАЧА ЦIЕНОШКА

«Грозхимнефтестрой» треста чуйоагIача № 6 йолча гIишлоймонтажни управлене гIишлошъераша къаьстта дика къахьет укх шера. Цар хьалъеш я дукха промышленни объекташ, цхьа чуьйе цIенош, къыйола гIишлош. Виъ бетта генподряда план 115 процент кхоачашъьй, хIаьта шоай ницаца кхоачашдеча балхий вIах — 122 процент. ГIишлошъераша хIабола мах лохбарах укх шера пачхалкхена кхоаьлль 11 эзар сом. Укх бетта а толамаш лохдалийташ гIишлошъераша.

Самаргхийнахь, 23-ча мая, къаьстта чIоагIа дог гIоаллаьккхар 144 дезалий СМУ-6 А. В. Черкашин керте латтача участка гIишлошъераша. 144 квартира хулача хIагIа керда вахар а зила шIей деллар цар. Квартираш цхьаккха гIалат доацаш хиларах уж хIенош хьалдеча дакъа лаьцача Крючков Иосиф, Артемов Гаврил, Климов Федор, Мартынов Анатолий, Асуханов Iабдул керте латтача гIишлошъерий бригадашта чIоагIа баркал яхаш бар керда баха хийша нах.

В. КОСТОЕВ.

ХАНОЙНА КХЫ А БОМБАШ ЧУЕТТАР

ХАНОЙ, 23 май ТАСС-а **корреспондента Е. Кобелева** хьахойт: американски авиаце селхан цIаьхка а бомбаш чуйийттар Ханойнек цул пригородаштех. Ханой къулбехьен дакъа тIа, ейгача промышленность предприятей комплекси столицагара къилбаседа Дентань яха уезди йолча моттига дукха самолеташ тIаьхийта бомбаш йийтар. Iурра дена цIаккха а ца соцаш самолетех порабалара нах тIаьхьахаш йола сиренаш яр екаш.

«КОСМОС 161» СИГАЛА

1967 шера 22 мае Советски Союзе урагIъяхийтай аргIанара Лаьттан искусственни спутник. Спутника тIа оттаяь аппаратура лертIа болх беш я. Координационно-вычислительни центро хьачуихоачача информацена обработка ю.

ЭГIАЗВАХАРА ОАЗ

Советски общественносто шеегIазъяхар дIахойт американски империализмо Вьетнаме керда яьча агрессивни акцена тIагIолла. 22 мае Ханое, вьетнамско-советски доттагIален Общества центральни правлене адресах доаьол декхарча мехкаща долча доттагIален культурни бувзамех советски обществай Союза президиумагарен советско-вьетнамски доттагIален Общества центральни правленегарен телеграмма яхьийтай.

Советски наха, йоах телеграмма тIа, чIоагIа кховкъа хилар американски эскар эхь ца хеташ демилитаризованни зона тIа даьнчалга хьахайча. США эскаро демилитаризованни зонах цхьа дакъа дIалацари Ханойна кхы а бомбаш еттари вочча тайпара Женевски соглашенеш йохаяр да, цо ше мадарра гучадоакх «Машар бе гIерт тхо» яхаш Джонсона правительства еш йола демагогически заявленеш харцхилар, американски агрессораша Вьетнаме беча тIема эскалаце керда мул дIаболабар хьа а хьокх.

Советски общественносто дIакхайкхаду вьетнамски халкъо лоьттабеча турпалча къовсамца вежарашха барт цхьоагIо шийн хилар, цу кийсхо къовсамо йиза йола котало йоаккхаргхиларах а теш.

(ТАСС).

«ИНПРОДМАШ-67» ЯХАЧА ВЫСТАВКЕ

ЧIоагIа нах хьожаш я Москве «Сокольники» яхача культурай салоIамен парке хьайийлла «Кхачан промышленноста йола ший хапара механизированнии автоматизированни оборудовани, упаковочни оборудовани, транспортировка средствах» яха дунен халкъашта юкъера выставка — «Инпродмаш-67».

23 мае выставке хилар новкъостий Л. И. Брежнев, Г. И. Воронов, А. П. Кириленко, А. Н. Косыгин, А. Я. Пельше, Д. С. Полянский, М. А. Суслов, А. Н. Шелепин, Ю. В. Андропов, И. В. Капитонов, Ф. Д. Кулаков, М. С. Соломенцов, СССР-а Министрий Совета Председатела заместителаш В. Э. Дымшиц, М. Т. Ефремов, В. А. Кириллин, И. Т. Новиков, Л. В. Смирнов, Н. А. Тихонов, СССР-а министраш, СССР-а Пачхахьалкхен комитетий председателаш.

Массехк сахьат даьккхар выставка экспонаташка хьожаш Коммунистически партен Советски правительства кулгалхоша.

Экспонаташ хьаьовцар выставка оргкомитета председатела, ейгачей кхачани промышленноста эша машинаши бытовой прибораши еча министра В. Н. Доенина, выставка генеральни директора А. К. Павленкос.

(ТАСС).

ПАРИЖ. Франце столице Вьетнаме США-с лоьттабеча тIема духьалара машар безача дукхахача нахьа демонстри хилар. Шатле яхача майданех пукна хьатIйоагIача ухишаннек 15 эзар манифестант чакхьаннан.

Сурта тIа: демонстрантий колоннех цаI. Плакаташ тIа да е йоазош: «Дахьала хийла Къулбехьен Вьетнама Къаман фронт!», «США, цIа гIо!».

ЮПИ—ТАСС телефото.

СССР ПИСАТЕЛИЙ ЙИЪЛАГIЧА СЪЕЗДАГА

Дева новкъостий!

Тахан доккха ди да дукхача къаьмий советски литература вахаре — шийн болх дIаболабу СССР-а писателий йиълагIча Ерригесоюзни съездо. Ер съезд лоархIаме веха я социалистически реализма литература дегIадоагIача, лоархIам бола событи а вай общества ерригача духовни вахаре.

Советски Союза Коммунистически парте Центральни Комитета дег чура даькъала буьш съезда делегаташ, берригa писателаш — советски творчески интеллигенце денал дола отряд.

Укх шера советски наха а берригача прогрессивни адамаша а белгалдоаккх Сийлахь-Йоккхача Октябрьски социалистически революце 50 шу дизар. Ах бIаь шу хьалха вай мехкарча халкъаша ленински Коммунистически парте хьалхе а лелаеш урагIъяхийтар котъяьннача пролетарски революце байрах, социализм хьалъяра новкъа даьлар. Октябра котъяьннача йоалаелар дунен историе чухь керда зама — дукхача къахьегамхошта эттар дукхагIа дагалаттарашин уж тIаккхача гIертараши шийца дола йиша йоа алмий общественни строй хьалъяра аза.

Дукха хуьхалениш халонаш эшае йийлар советски халкъа, Октябро даьраш коммунизма идеалаш гера бе а делла дораве йийлар. ХIана экономика, Iилма, культура хьакъеелъа хьалхара моттиг лоацаш йола цуз бола социалистически пачхалкхе хьаар шийца нийсде кхы доаца болхлошта, ахархошта, интеллигенцена, вай берригача халкъа карагIдаьнна денал дола гIулакх да.

Из денал дола гIулакх къаьгга хьахьекхал советски литература дикагIа йолча произведенешка. Историе ерригача этапашка — маьрша хIама хьалеш хиннача шерашка а тIема шерашка а — турпалча заман баькъуш йола летопись, керда общество котъяккхара тIехьа лоаттабеча къовсама юкъе хьинаре дакъа доацар, керда саг хьахилара из бола средство хилар из. Боккха художественни тешаш болийташ дьагучатьаьккхар цо заман сийлахь-доккха бакълар. Вай доллаш бола мукъ миллионаш болча ньахьа керттерча хьаштаща маьккхара хилар хьа а тьекха. Цу цхьанне а белла болча новкъа вайна хийар йоккхача котълоний лега гIа, вай толаш тоадаш а, халла йа ца йовлаш а гIалаташ довлаш а моттигаш нийсъелар. Цхьабакъда историе баькъир вай Коммунистически парте, вай халкъо хержар цаI йира боаца нийса, керда общество хьаьра ленински никъ хилар, хIаьта литературо сийленна чакхбаьккхай из берригача шийн халкъана цхьана.

Историе яра гона тохача, революце шера юкъе хьахиннача советски литературо хьайийллар хIайна художественни культура дегIаьоагIача керда этап. Цун дунен халкъашта юкъера лоархIамиш сийлахь къоастаялла общество революционни организахара, социализм баьхьан лоаттабеча къовсама берригдунен — исторически опыт хьахьоккхарна, коммунизма, кортамукъален, машара, прогресса лекха идеяш лаьман а шийца кхиннаь хиларил. Революционно-гуманистически хIама кхоллара пафосах, саг эзазув доацаш торонаш йолаш хилар болча тешамах хила дола советски литература йожаш йолча буржуазни искусства духьал латт.

Зоний а дунен а культура толашагIа йола традицеш хьинйийлий уж кхы а тоалъи дола социалистически реализма литература хьадаро тешал ду советски строй лаьра ца болам хилара.

Вай литература принципиальни йола керда дикал латт дукхача къаьмий литература а долаш ца дегIадоагIаш хиларах. Советски Союзе хIара халкъа шийн тайпара бола исторически никъ хьаьбоккхача ерригача культурай прогрессивни традицеш дикагIйола опытиш цо шийна чуэцаш хиларах. Ленински къаьмий политика котъялар, халкъий керттера хьашташ цаIаш хилар, доттагIал, вошал, идеалаши дагалаттараши цаIаш долча, традицеши формаши тайп-тайпара йолча къаьмий литератураш тоадалара лард я. Вай мехка берригача халкъий литературай вошал чIоагIдар, уж вIашидIаьхийдар объективни закономерности коммунистически кхоамен культура толамца кхоллара дола лоархIамера хьали да.

Социалистически вахаро, коммунизма идеалаш вахаре чакхъяхара тIехьарча къовсамо хьахилийтай кердача тайпара вола художник — хьинар дола общественни деятель, гражданин, бIухе. Советски интеллигенци халкъа духхах - цIех я, цунах дIакъоастале йиш йоаца дакъа да.

Парте, халкъо бе боагIаш бола мах бу обществан материальни духовни вахар дерригача доакъошка лекхдалар хьахьоккхаш долча советски литература толамий. Писателий III Ерригесоюзни съезд хинначул тIехьагIарча шерашка вIезаш кхеллаьц талантливи, дукхача наха мотагаеш йола произведенеш. Социалистически реализма искусства традицеш дегIа а йоалаеш, дош гоьва алара художникаш гIерт вай вахар кIаьхий хилар гучадаккха: советски наьха гIулакхаши цар дагалаттараши нийса а къаьгга а бIаргзайта. Литературо тIа-тIа дукхагIа ювц вахара керда процессаши явленеши, коммунизм хьалъеча хана хьахула проблемаш.

Вай тахан къахьача исторически доазон тIара къаьгагIа гу къовсамаша хола дешаш, литература дегIадоагIаш хьахиннаь дIалаханза зарг довца кхоачамболарш. Цхьанна йола нийса йоаца тенденцеш. Ноккъа цах а, вайцига арахьал идейни художественни хьакъехьа кхоачамболаш йоаца, вай истори вамен тIагIоллара а цхьан оагIонаьхара а хьахьоккхаш йола произведенеш. Цу зенца писателий уйла тIа а йохийташ, парте, советски общественносто хьадех хьада йола идейно-художественни критерий хилар, художника классовой позици къаьгга хилар, эстетически из лакха хилар. Парти гIерт вай литература, еррига искусство коммунизм хьалъяра кхы а дикагIа гIулакх деш хийта, кердача сага идейни нравственни кхетам балара процесса кхы а йоккхагIа эрийн еш хилийта.

Коммунистически парте хаддаза дIакхуьу социальни-экономически процессаш доал лара, ленински принципаш чIоагIъяраш дегIайоалаяраш, производственни отношенеш социалистически демократия дIаха а аргаьккха тоалла тIаберавьа КПСС XXIII-ча съездо оттабаь никъ. Вай массеза бIаргагуш хила лекдарийла да вахар сода доацаши перспективаш йолаши хилар, из реальни чоалхале йолаш хилар, къахьегамхоша дагалаттар цар хьашташ, уж кхача гIерттараш деша. ХIана къаьстта боккха лоархIам болаш да Iилма, марксистско-ленински теори, литература, искусство вахар довзарах из эргадаккхарах.

Советски литераторий эттара хьалхарча аргIанарчарех цхьа декхар да вахар, керда общество кхоллара хIанзара этап художественно йовзар. Тахан зама ювцаш хиларо художника идейно мIаьхий ву, эстетически шерфу цун кхетам, цун говзал гучаяккхара новкъостал ду.

Искусство кхоач сага вахара эгара бочагIа йолча сферашка, воздействи ю цун уйлай, дега хетамий, оамала еррига строй хьахилара. Писателаш декхарийла ба коммунизм хьалъерий дог керда денал дола гIулакхаши хIамаши зара уроттаде творчества, инициатива уйла, Сийлахь-боккхача Октябра идеалаш кхоачашъяра болча бехктохкама уйла дегIайоаIае.

Литература лоархIаш декхар да къахьегамхошта патриотически интернациональни кхетам балар. Советски наьха патриотизм хьахул хIанзарча дунен тIа вай пачхьалкхен исторически доархIам, социализма сийлахь-йоккхий торонаш кIоаргга йовзара ларда тIа: литературо чIоагIбу коммунизма идеяш котъяргхиларах бола тешам, вай социалистически Даьхенпара цун доазув доцца боккха безам. Из декхарийла да халкъо Iалашъеш боккха низ дIабохийташ, дуккхалар шийна эшаеш, халонаш довш яьхача котлонех лаьча хIамахи доккхал дергдола кхетам катирхашта бала, керда общество хьалъяра тIехьа къовсам лоаттабара цика хоалларгдолаш къона тIехье хилийта.

Вай дешошка йиставаргвоацаш шеръеннай советски литература сфера. ХIара дезалга, хIара цIенага кхоачаш дола хIама а хиина дIаоттах книжка. Театрага, кинога, телевиденега гIолла писатель йиш хул дукха миллионаш болча аудиторена хувца. Цо кхы а лаккхьу цун доархIами шийн творчество, произведеней идейни доста, художественни боарам баьхьан цун бола бехктохками.

Миллионаш болча наьха хьакIалаши дезарашин бахьан лоаттабеча хIанзарча идейни къовсама бехктохкаме да советски литература дехараш. Цо берригача дунен тIа дIахьайкхаду, дIалохийт социализмо хьадаьраш, коммунизма сийрхен берхатен идеалаш. КПСС ЦК тешаш я советски писателаш кхы а чIоагIа гIа буржуазни идеологена тIатаIаргхиларах, антикоммунизма гера леладераштa, марксизма масэо а тайпара ревизионисташта, вульгаризаторашта хIама тоххаш хургхиларах. МоастагIал долча пропагандо новкъара баьхараш нийсача ловкъа болла гIо дергхиларах. Дунен демократически общественносто боккха мах а бир, из-а хIагIаш сий а дир советски писателашта дунен халкъашта юкъерта эсне хьинаре бецача бахха, халкъашта новш мукъалахар тIехьа лоаттабеча къовсама юкъе, фашизмаца, империалистически реакцеца, колониальни доала духьал лоаттабеча къовсама юкъе цар доацача дакъа. Тахан американски империализм дунен халкъашта юкъера жандарм а хилла дIаоттача хана, турпалча Вьетнама дуьхьал эхь дола тIем цо лоаттабеча хана, лоархIаш а сий деш а йола советски писателий оаз дIакхет агрессораша деш йола зуламаш чIоагIа новкъа долаш уж харцахьа лоархIача дунен тIарча ког цIенача берригача наьха цхьано оалача оазах.

Машарен социальни прогрессан байрахха кIал вIашагIеттал хIаьа дунен литература дерригa унахIена хилам. Советски писателий декхар да уж кхоталаларе хьинаре новкъостал дар. Вахара буржуазни образ, адамаш гоама хета идеологи гучайоаха, машар, демократи, прогресс бахьан къовсам лоаттабеш бола художникаш — гуманисташ даькъала буйш вай.

Дунен художественни дегIазахара керттера низ ба социалистически искусство. Цун шийна лаккъар, социалистически реализма, социализма мехкий содружества литературай позицеш чIоагIъяр хIанзарча художественни вахара белгалйола беркате а тенденци я.

Литература дегIаахара процессана партийни эллаши ара низ бола средство. Къахьегамхошта эстетически кхетам балара гIулакха тIехь цIенхашта бола низ ба марксистски художественни критика. Из массела йолаш хила еза шийн йоагIаш йола принципиальность, идейни барта гIорт ца хилар, Iилман лард, объективность хилар, искусства чоалхаxнерча явленешка уйла а еш хьажар, таланташ из деваеш гIулакх леладар. Духхьала ишта йола критика мара хила йиш яц художникашен дукха болча читателашен сий деш а лоархIаш а.

Дукхача къаьмий литература еррига отрядаш вIашагIтохача СССР-а писателий Союза балха боккха лоархIам бу парте. Цо тIехьа тIайоагIача хана а болх бе беза принципиальни партийни ларда тIа творчески никаш кхотадара тIехь, керттерча идейно-творчески проблемаех йола коллективни уйла хьае еза, писателаш идейно чIоагIбара, цар марксистско-ленински мировоззрени хьахилийтара новкъостал де деза, литературни кагирхой къаьстта терко а еш.

Писательски организаци декхарийла я тIехьа тIайоагIача хана а советски литература партийность, халкъал идейни ларваш чIоагIа хилар бахьан долаш къовсам лоаттаберий союза а йолаш гIулакхаш леладе.

Доккха да социалистически обществе писатела декхар. Советий мехка литератор хилар — из да массаза а массалоьча хIаман тIехь а парте чIоагIа бIухо волаш латтар. Коммунистически хIама кхоллара турпале гучаяккхар, моллагIаш дале а буржуазни идеологе гIулакхаша духьала машар хургбоаца къовсам лоаттабар.

Советский мехка литератор хилар — из да баттаьуш бола ваша наха чIоагIа холуш хилар, тIем тIа а гIишло еча а халкъана цхьа гIа бахар, цун гIулакхашица йоакхонашица вахар, еррига шийн талант, говзал, шийн дега еррига йовхал цунна хIаьар.

Советий мехка литератор хилар — из да шийн дешана сага тIъамаш далар, цун йоккхий уйлаши дега зеташи хьалгIоттадар, цунна дега гIоза эстетически сакъердами далар. ХIанз деш СССР-а писателий Союза байрахха тIа хьегаргья Ленина орден. Цо тешал ду социалистически реализма литературана карагIдаьнна доккхий гIулакхаш, коммунизм хьалъечей вай халкъо фашизм, эшачей юкъе цо даьча дакъа берригача халкъо лоархIаш хилара. КПСС ЦК-а дег чура даькъала буш берригa советски писателаш доккха сов гIат даларах.

Советски Союза Коммунистически парте Центральни Комитет теш вай сийлахь-йоккхача Даьхен писателаш тIехьа тIайоагIача хана а коммунизм хьалъеча хьинаре дакъа лоацаш хургхиларах, халкъа духьа цар кхы а хьинар долашагIа къахьегаргхиларах, керда творчески чIаьвш цара карагIдаргхиларах.

Болх беркате хилба шун, новкъостий делегаташ!

Коммунизм котъяккхара тIехьа лоаттабеча къовсаме керда толамаш даха!

СОВЕТСКИ СОЮЗА КОММУНИСТИЧЕСКИ ПАРТЕ ЦЕНТРАЛЬНИ КОМИТЕТ.

Халкъаца цхьана гIа баха, цун гIулакхашца даха

СССР-а ПИСАТЕЛИЙ IV СЪЕЗД

23 мае Iуьйрийна заседани йолаялаьна йолча хана бIаьш йолча оазаша хьоаль ер Йоккха Кремлевски Дворец. Съезда делегаташа хьалйизаяр фойе, галерея, Двореца чуоагIа моттигаш. Шоаш ладийгIача докладех йола уйлаш вIаши ювцар цар. ЧIоагIа къувсар цар тIа отталь цхьалола дешаш. ХIанзарча этапера советски литература керттера декхараш, коммунизм хьалъеча юкъе писатела лоархIама боккха мах оттабаь долча КПСС ЦК-а моаршала дешаша кIоаргга дог тохадалийтадар съезда делегатий.

— Вай парте, вай халкъо хьаьаш терко ю писателий, — йоах балкарой поэта Кайсын Кулиева. Из ишта хилара тешал ду КПСС ЦК-а дайтача моаршало, вай Союза еннача Ленина ордено. Халкъа доккха декхар довлаш да вай. Со теш хIанзалца деш хинначул дукхагIа хIама хIаранчул тIехьагIа вай дергхиларах.

Цунах дIахоет таджикски поэт республикански Рудаке цIерагIарча преме лауреат Аминджон Шукухи:

— Вай дукхача къаьмий дола литература тоадалара бахьан да парте хьаькъал дола политика советски литература дегIадоаладара цо хаддаза ю йоакхо.

— Кхы а дукхагIен беркатегIен болх бе безам боагIа, — аьлар поэта Л. И. Ошанина.

Iуьйрийнара заседани йолалу. Председателал деш волча **Л. С. Соболева** хоам бу довзол декхара кхы а хьашийн съезде баьхка хиларах. Делегаташа безаме моаршал хоатт парга.

«Берий литература боккха лоархIам болаш хилар» яха доклад е деш лу **С. В. Михалкова.**

Цо дийцар талантливи долча берий литературо вай мехка ерригача республикашка, краяшка, областашка шийна наькъаш лаьхка хиларах. Тайп-тайпарча мехкий берий писателашта дагалаттача керттерчарех цхьа дош да хIанз: мишта хургьа тахнарча вай берий кхоане? Уж духовно цIена хилар, уж тIаккхача Iертар къаьгга а цIена а хилар дукхача даькъе берий книжко дарна гойтача наькъах тийша да. Вай, советски писателаша, бераштa луш бола духовни кхача цIена, калори лакха йолаш, дог цIена, денала, сутарал йоаца витаминаш дукха йолаш ба, аьлар С. В. Михалкова.

Цул тIехьагIа «Критикан литературоведенен проблемаш» яха доклад йир СССР-а писателий Союза правлене секретара **Л. Н. Новиченкос.**

Цо белгалдаьккхар, дукхача къаьмий дола советски литература дегIадоагIаш 50 шера баь никъ: цун керттера идейно-эстетически принципаш историе шоашта баьча тохмах сий долаш чакхъялар. Советски литература творчески опыто бакъдир социалистически реализма эстетика лард а хиина дIаотта искусства партийность халкъали долаш хиларах йола ленински идеяш яха низ болаш эстетически беркат долаши хилар. Докладчико йоах, тахан критика декхар да шийн позици партийни хьекале кхетае хIара писатела новкъостал дар. СССР-а писателий III-чем IV-чем съездашта юкъе отта шераш шек воалилга йовцаш советски критикен литературоведенен дикала а дукхала а дегIаахарца белгалдаьха да.

Социализманен империализманен юкъе латтача хIанзарча идеологически тIема юкъе кхы а хаддагIа дакъа лаца декхарийла да вай, аьлар белгалдаьккхар оратора.

Доацца перерыв хинначул тIехьагIа председателал деш волча **М. Турсун-заде** СССР-а писателий Союза правлене организационно-творчески балхах отчетни доклад е хоа лу правлене секретара **И. В. Воронкова.**

Съезда делегаташ хьежар, аьлар цо, хьалхехьа писаша дIакхачийтача отчета тIа дика боаш хаш оттабаьча съездашта юкъерча хана Союза правлене баьча организационно-творчески балхага. Из ювцаш, докладчико белгалдаьккхар, цу шерашка творчески процесс хьинаре дегIаена хилар. Таханарча заман тема керттера яр а хиина дIаоттай писателий творчество. КIоаргагIеннай СССР-е халкъий вежарашха долча литературий вIаши юкъера бувзамаш, шер а деннад. ЧIоагI а деннад советски писателий цара довзол декхарча коллегашца вIашаIбеттaлуш хилар.

Цо белгалдаьккхар, съездашта юкъерча хана чухь писателий Союза 1807 саг тIаьхеташ дегIаена хилар. Берригача писателех аланев совгIа бараш КПСС членаш ба. 34 писатель СССР-а Лакхехьарча Совета юкъе воьлаш ва, 71 союзни республикай Лакхехьарча Советий депутаташ ба. Союза 23 член Ленински преме лауреата цIи енна ва, 180 саг Пачхахьалкхен преме лауреат ва. Писателашта юкъе 14 Советски Союза Турпал ва, художественни деша бархI мастера Социалистически Къахьегама Турпала йоккха цIи еннай.

СССР-а писателий Союзо дакъа лоац вай мехка общественно-политически пачхахьалкхен вахара юкъе.

Сайрийнарча заседане СССР-а писателий Центральни ревизионни комиссе доклад йир **Г. Д. Гулиас.**

СССР-а писателий Союза устава юкъе цхьайола хувцамаш деш йола предложенеш съезда юкъе дакъа лоацаш барашка дIайовзийтар **П. У. Бровкас.** Устав долалуш хьадь мугIараш СССР-а писателий Союза декхараш дувцаш дола устава хьалхара дакъей программе хьисап долаш да, аьнна белгалдаьккхар цо. Проекте тIадилача комиссе членаша ца кийчйир наьха кхетама чу яха капитализмах юхейисача идеологени цун гIулакхаштен духьала хилара, вай дIахьалха бела болан юхаувза чарна духьал цIаккха машар хургбоаца къовсам лоаттабара писателаш декхарийла беш.

Проекта тIа белгалдаьккха да, аьлар оратора, советски литература шовзткъеи итт шера опыто тоххе дола социалистически реализма метода вай тIехьа хилар. Вай декхари устава декхари да Союза мугIарашта юкъе эгара а талант йолашагIа бола декхий декхараш кхоачашдулургдола нах лийсбар. Союза профессиональни литераторий творчески организаци хилар белгала а даьккха, П. У. Бровкана бакъахьа хет Союзе хьаьаш бола керда членаш кхы а чIоагIагIа хьожаш, тоххаш хьаэцара тIаерзаль цхьайола предложенеш тIаийцача.

СССР-а писателий Союза организационно вIашагIйоллара хьакъехьа лаийцача комиссена баькъахьа хет секретариат йитача а ерригача союзни республикай писательски организацей вихалаш секретариата юкъе бахьара пункт устава тIатехача а.

Цул тIехьагIа съезда делегаташ доклад юкъа болабелар. Прениех эттара хьалха къамаьл дир поэта **С. С. Наровчатова.**

Съезда мандатни комиссе доклад йир цун председатель поэта А. П. Кешокова. Цо аьлар союзни республикай писательски съездаша СССР-а писателий IV-ча съезде вахийта 505 делегат хержавар. Съезде веана 473 делегат. Мандатни комиссе могайир цар полномочеш. Цу комиссе белгалдаьккхал СССР-а союзни автономни республикай, краяй, областий, автономни областий ерригача писательски организацей вихалаш съезде баьхка хилар.

Докладех йолча прениех итта къамаьлаш дир белоруссии поэта **Максим Танка,** СССР-а художникий Союза правлене секретара **Е. Ф. Белашова,** гуржий поэта **И. В. Абашидзе.** Цунца чакхъьялар съезда сайрийнара заседани.

24 мае шийн болх дIахо беш я СССР-а писателий IV-гIа съезд.

(ТАСС).

МИШТА КХОАЧАШДУ ЮБИЛЕЙНИ ШЕРАРА ДЕКХАРАШ

ТХА ДОШ ЧIОАГIА ДА

Грозненски крекинг - завода коллектива юбилейни шера хьалхашка латтараш лаьрхIамеи бехктокхамеи декхараш да. Цу деза дена баха боалгIача тайпара накъабахара дог раьба хинна хьаллаьцар завода болхлоша «Старогрознефть» НПУ мехкдаьттахой инициатива. Шерра социалистически яхь а йоаржаль шоай декхараш кхоачашдеш ба уж хIанз. Пятилетка хьалхарча шера план хатала 17 ди хьалха кхоачашйир завода коллективо, паччахьалкхенна цу шера планал совгIа баь йайла 700 эзар сом да. Планах лаьрхIачул совгIа къахьегама овсарле лакхйир 5,4 процент 1965-ча шера йиълагIча квартале, хIаьта дIадахача шера хьалхарча, шоллагIча, кхоалагIча кварталашка завода лаьккхар РСФСР, Министрий Советеи ВЦСПС-и карара кара тела ЦIе байракх, хIаьта соакка йиълагIча квартале дена цахаддаш мехкдаьтта чакхдоаккхачеи мехкдаьтта химический промышленноста Министерства карара кара тела ЦIе байракх а лелаю заводо. Сийлахь - йоккхача юбилей сийна яхье яьнна завода коллектив дог тийша я дIахо йодача хана а из байракх ше карарча йоаллийтарг ца хилара.

Ер шу доалуча хана завода болхлоша социалистически декхараш тIайийцадар шера план 10 ди хьалха кхоачашъе, паччахьалкхенна планал совгIа 250 эзар сом пайда бе, цкъ цIей тIакхачалехьа планах лаьрхIачул совгIа бIаьш эзараш сома мах валлош продукци арахеца. ЛаьрхIар шоаш бокъонца кхоачашдергхилар хьахьекхал крекингисташа. Бий бетта план 27-ча апреле кхоачашйир, планал совгIа арахийца валлош продукци массеха бIаь эзар сома мах а, ешта аьлча мот бетта арахеца лаьрхIа хиначул дукха дукхагIа. Производствана планал совгIа хинна пайда 368 эзар сом да.

Шин-шерга хьахиладац уж къахьегама толамаш. Социалистически яхь шарра лаьржай завода цехий, установкай, сменай, участкай коллективашта юкъе лаьржа ца Iеш, къаьст-къастача болхлошта юкъе а. ХIанз цу коллективашта юкъера хьакъоастае хала да лакха къахьегама толамаш ца доахаш йола коллектив. Социалистически яхье къаьстта дика толамаш доахаш я коммунист Петров Виктор верте латта цхьоалагIча цеха коллектив. Цо валови продукци арахецара бий бетта план 111,4 процент кхоачашйир, къахьегама овсарле планах лаьрхIачул 15 процент лакхйир. Цига хьинаре къахьегаш ба Социалистически Къахьегама Турпала, № 15 йолча установка вокккхагIвола оператор А. С. Клепов, № 1-2 йолча установка вокккхагIвола оператор И. Л. Захаров, кхыбараш. Уж верте латтача бригадаша хIара сменах норма 105—110 процент кхоачашйо.

ТIайийцача социалистически декхарех завода болхлоша лаьрхIадар юбилейни шера къахьегама овсарле 1,5 процент лакхъе. Массайолча установкаша лакха толамаш лахарах, хIара болхлочун къахьегама овсарле юкъера лаьрхIача 3,6 процент лакхъеннай. ТIайийца социалистически декхараш цу дакъе хIакалехьа тIехкхоачашдаьд.

Мехкдаьтта, кхыйола продукташ кIезигагIа йоалайтара тIайийца хинна социалистически декхараш а тIехкхоачашдеш да. Укх шера тIайийцача социалистически декхарех планал совгIа кхое эзар электроэнерги 1 процент, 1 -1,5 процент яр, хIаьта бий бетта планал совгIа кхоаь электроэнерги 4,4 процент я, доагар — 1,9 процент совгIа. Дукхьала из бахьан долаш арахецача предукпега дIабоза мах лохбаьб 53 эзар сома. Цу дакъе йоккха заслуга я Н. Р. Сисеарь верте латтача энергетикий коллектива. Электроэнерги, промышления хий, Iи кхомбош дIакхийтара хIара дена учет лелаю цо. Из бахьан долаш установка хьоккамаш дикагIа хул.

Завода коллективо доахача къахьегама толамашта юкъе дикаа дакъа лоац рационализаторашa. Юбилея дезача цIей сийна цар дош декпалар производствана юкъекхухьача кердадарий чотах паччахьалкхенна шера бIаь эзар сом кхое. Бий бетта балха юкъейихьача рационализаторски предложенеша паччахьалкхенна баь пайда 34 эзар сом да. Завода рационализаце балха юкъе лакъа лаьцад 120 болхлочо. Ер шу доладелча лекхар кийчъяьй 200 совгIа рационализаторски предложени. Эттара дикагIйолча рационализаторех лоархIаш ва КИП-а участка начальник В. С. Куцень. Цо укх шера балха юкъейихьай паччахьалкхенна шера 1074 сом пайда беш йола 7 рационализаторски предложени. Иштта дика рационализатор лоархIаш ва № 11-12 йолча установка вокккхагIвола оператор В. А. Сипотов. Цо еннача предложенех дукха эргабаьккхай установка болх. Рационализатораш ди тIехьа дукхагIа хул заводе.

ТIайийцача социалистически декхарех производственни экономически хьокхамаш лакхдарал совгIа, лакхъе лаьрхIад технически знанеш, болхлой быта хьалашн салоIалген товле. Планированеи экономически стимулированеи кердача системага завод яла кийчаяш хиларца дуваалена лаьрхIад квалификаци лакхъеча курсашка деша а дешийташ 50 инженерно-технически болхлочунгеи 250 болхлочунгеи экономически знани эцийта. Материально-технически болхлошта лаьрхIа йола курсаш чакхъяьнний, укх гаргарча хана экономически образовано школе деша гIоргба болхлой.

ТIайийцача декхарех лаьрхIа махиллара укх квартале № 2 йолча цехерча болхлошта бытови гIулакхашта йола 200 моттиг хула помещени дIачулургья. Цу гIулакхо дикка тоадергда цеха болхлой хьалаш. Завода болхлошта укх шера санаторешка, салоIача цIагIа бахеи туристически еиа путевкаш 157 я. Завода болхлой беришта хьалеци я ахханара пионерски лагерь, 200 моттиг йола яргашлон майла.

Гуш махиллара тха завода коллективо юбилейни шера тIайийца социалистически декхараш толамца кхоачашду. Цхьабакъда крекингисташа дика кхетаду кар гIадьинначох кхоачамбаь Iе йиш йоацилга. Цудухьа хIара болхлочо, ерригача ший торонех пайда а ийбеш, чIоагIа къовсам доаттабу къахьегама овсарле кхы тIа а лаккхьара. Тха завода коллектив дог тийша я лаккхача къахьегама толамашца Октябра цIейна не накъагIоргхиларах.

Р. МАРТИРОСОВ,
Грозненски крекинг-завода корттера экономист.

ПАЙДАНЕ ЗАНЯТЕШ

ХIанз а йистедаланза да 1966-гIа 1967-гIа дешара шу. Цхьабакъда, Грозненча № 55 йолча школа коллектив хIанзаэ йолавенна хургйолча 1967-ча 1968-ча дешара шера терко е. Шоай школе эттара хьалха деша доагIаргйолча берашна занятеш дIахьош ба хьехархой. Уж фу бераш да аьлча эрсий мотт дика ца хов нохчий а гIалгIай а бераш да.

Iурра дена сарралца хул уж бераш хьехархошца цхьана. Эрсий мотт Iомабаьчул тIехьагIа бераш лархIа а, сурташ дехка а, кхыдар де а Iомадергда. Занятеш йистеяьлча, шоай мукъа мел йола ха сакъердаме дIахьу бераша. Уж экскурсешка ух, царна хоза фаьлгаш, дувцараш довайт.

Ала деза царна болх беча хьехархоша хьегаш дола къа эрна ца довлаьга «Геттара сихеи дивен кхет аз хьехаш дола дIамига бераш шоашта аз Iомалечох, хIаналe цхьаметтел чоалхане хаттараш де а Iомабеннаб уж, — ах аш кувп хьехархочо Иванова Анна Дмитриевнас.

Белгалдаккха деза цу тайпара занятеш цу школе шерра шера еш хилар. Цу гIулакхо дикка новкъостал ду цхьоалагIча классе деша дахке нохчий а гIалгIай а бераш дешарах дика кхетам хилийтара. Дерригача ахкана дIахьоргья цу школе цу тайпара занятеш.

И. ГОРИДЬКО,
хьехархо.

ТХЬАМКА ДИКА ХЬУВКЪАДЕРГДА

ХIара гектара тIара цхьайтт центнер тхьамка чула дош деннад Шалажа райoна ХХ-ча партсъезда цIерагIча колхоза кхаш лелалераша, планах лаьрхIар итт центнер мара йоацача.

Тхьамка дIаде дерзI укхаза ийтта гектара тIа. Дика кийчаяь дерригa лаьтта: кхашка органически минеральни удобренеш тайсай. ХIанз дерригa низаш оарцагIдаьха тхьамка рассада дIайогIаш ба колхозе. ХIаналe барзI гектара тIа дIайийнай из культура.

Тхьамка рассада дIайогIача дика а сика а бу болх шоай сменн нормаш массала а 120—140 процент кхоачашъеча З. Дутпаловас, М. Заурбевас, Н. Цуциевас, кхыбараша.

А. ЦИЦИЕВ.

АФРИКА ДИ

КЪАЬНАРА ПОРЯДКАШ ДIАЙОАХАШ

Йохаьча колониальни набийнаш тIа цIо низ боцe ткъаьнаш цIийдеш я африкански континент. Континента дукхача мехкашца толамца эрзаю тIабаьхкича цаьи доал йоч хаза ма хинна чоанаш, бIубенна доах уж экономически культурни легIахара новкъа. Бакъда хIанз а йоккхийча африкански районашка хьуваш ба кортамукъал бахьан лоаттабеча къовсама ала. Ангола, Мозамбика, «португальски» Гвинея бе гера а делла цIенду шоай лаьтта салазаровски низ - Iоткъам берех. Колонизаторий тIехкьара бастионаш йохош болча нийсхеи гIулах бахьан къовсам лоаттабераша къаьстта дIайха моарпал лохьцит. Африка дезача Дийнахьа цар чешамерча доттагIала — советски нах.

Дукхача хана йеа Африка хaлкъаьшта низ - Iоткъам беш хьайоагIача Португале доккха эскар дахийтал къамаш - мукъадахара болам бохабе: 120 эзар салте, бIаьш йола самолеташ, вертолеташ, танкаш, артиллери, тIема кемаш. КортагIа аьлна гIерт из 12 миллион гарга сал ваха 800 эзар квадратни миль хиллал йола территори шийна бе лоаттае. Шерра, къаьв колониальни тIом лоаттабеча Салазара фашистски режимо мохк халача оттабеш йола расходаш ю. КIирагIа цкъа арадоалача английски «Трибюн» яхача газетo деча тешалах, цу тIемага укх шера дIакхийтай ах гаргга йола паччахьалкхен бюджет — 67 миллион стерлингий фунташ. Экономически тIехьайнса Португали моцагIе а хIалак а хинна. Йоккхий карательни экспедицеш юлургIоацача аьнна а хургвир, нагахьа санна ЮАР-ерчеи Къулбехьен Родезерчеи расистски Iевдело а НАТО паччахьалкхенаша я из чIоагIа хьал ца лоацаре. Царгара ийцу цо ахча, колониальни авантюра дIахо лахара эша тайп-тайпара дола гера. Масала, хоза за салазаровски эскарагира араш США-и ФРГ-ен бомбардировщикаш, пулеметаш, автоматаш хилар. Шийн хьалха хиннача союзникашта къаьстта чIоагIа новкъостал ду Лиссабонца айха юзвенна йолча Бонно. Шийн бахьан доацаш дац Португалерча Беже лагере Малхбузен Германе 17 эзар салте латташ хилар.

Португальски официальни пропаганда, хIаьта иштта НАТО-на [illegible] доаза [illegible] цхьабо-за органаш чIоагIа гIерт Африке Салазара [illegible] тIехьа дунен халкъашта юкъера общественность тувлае. Цар йоах, карательни операцеш ю «хIеззинга бодпача террористех» баха лораба. Нагахьа санна лиссабонски правительства аьчох тийшача, цо беш бола боррига а болх «африканаш легIабоалабелга» Iалашдара тIеберабеш ба. Цхьабакъда санех бакъдар ер хала да. Дика хоаш за патриотий геразна кийчъенна отрядаш «кIеззинга нах» боацилга. Царна юкъе ба эттаца эзараш бIухой, уж халдалад хьахлакна меттигерча нахе. ЧIоагIа-лог [illegible] уж партизаний отрядашта.

Факташ йоах португалхьал разча африканцашта напалм, бомбаш етт керателаша Малхбузен йоккхийча монополистически компанешта лорадар духьа. Ангола, Мозамбике, «португальски» Гвинее дола алмазаш, мехкдаьтта аьлка руда, хIор, бамба, шекар, кофе, копра, машинаш — из дерригa а американски, английски, малхбузенгермански, бельгийски капиталo тIахьошам лоаттабеш да. Доасса ца луча бохча чура сапна, цигара доккхий пайдаш доах дунен халкъашта юкъерча финансови гIоза раша. Уж да Африка халкъашта зуламаш леладу салазаровски салтий хьаллаьца латтараш.

Португальски колонешка доалар хIама чIоагIа тара да США-с Вьетнаме беча бIехача тIема: къаьрчача лаха деш дола салхарий хьисапера Iазапаш, юртаита варварски етта бомбаш, плен болча нaха ду сакхапера таIазараш. Кортамукъа гIерта нах тоIабаре метолаш къаьначен къоначен колонизаторий цхьатарра я. Цхьабакъда цIерои турой хIинo царга кхачийташ шоаш сатувсар. Къамаш мукъадахара къовсама талгIеш тIа - тIа лаккху, шоай ха лаьна лаьина ородкаш куп хьекха дIа а йоахыш. Ангола мукъалкхара халкъа болама отрядаш (МПЛА) чIоагIъеннай, цар меттаьа хIача ете Кабида, Конкго.

Кабинде округчехарча карателашта. Валахача шера хIаьнга тIемa операцеш кхаэр цар, маьстагIчун 1600 салтеи эпсари хIалак а веш. Мозамбика мукъадахара фронта низашка (ФРЕЛИМО) я хIанз мехка пхелагIа дакъа гаргга территори, дукхагIа ераш юрта районаш а йолаш. 800 эзар гаргга сал ваха Кабу — Делгадуи Ньяси провинцеш божнллдар аьлча колонизаторех мукъаяьха я, цига вовл деш я ФРЕЛИМО администраци, бокъонца долча халкъа Iалдала лара [illegible] латт. Фронта лидерашца къамаьл даьча, «Унита» яхача итальянски газета корреспондента хоаш бир, мозамбикски патриоташка африкански цхьоагIон организацега гIолла новкъостал кхоач юкъарчал доаннаш Танзанегара, Алжирагара, Малегара, Гвинеегара, Конгагара (Браззавиль) а кхоачаш. ахаш. Цу лидераша белгалдаьх, цар болама доккха новкъостал ду африкански халкъий къовсама тIехьа йолча социалистически паччахьалкхенаша, ахаш.

Советски нах лег чура гIалакхувли Ангола, Мозамбика, «португальски» Гвинея мукъадахара тIехьа къонахтал долаш къовсам лоаттаберашa йоахача котиленаша, ахаш. Москвай, Ленинграда, Киева, СССР-а кхыча городий предприятешка, учреждениеша дукха нах вIашагIкхетаж хулача митингашка, собранешка къахьегамхоша ниъ ихайкаю салазаровски жандармашти НАТО-ра уж хьаллувцаранте.

ООН-ерча советски никала дайчан уттаду португальски Iевдало лeладу колониальни гIаьр хьаьла соцадарах дола дош. Цар дIалах ООН-а устава тIа оттаьдь тIулакхаш Португалена лар — дипломатически отношенеш, экономически бувзамаш, машинаькъапара, фецара бувзамаш лохадар. ТоIадаь доахкача халкъашта новкъостал дара ленински политика чIоагIа даI а кхухьаш. Советски Союза тIехьа тIайоагIача хана хьинаре новкъостал дергда Африкера тIехьара дабахтелаш йохарa Анголе, Мозамбике, португальски кхыча колонешка кортамукъален сийрда маIх дхетара.

А. БАТУРИН,
АПН комментатор.

КОММУНИСТАШ ХЬАЛХА ЛАТТ

ДIахахача шера шоаш тIайийца декхараш тIехкхоачашдо тха совхоза къахьегамхоша. Из вIаштIехьдаьдар тха болх дертIа вIаштIехьбаккхар, шерра социалистически яхь йоаржар бахьан долаш.

Укх шера къаьстта теркам тIабохийт совхоза партийни болхлой кадраш хьалкхейран уж кийса дIа-хьа оттаяран. Шийн болх юкхьакцарча партийни организацешка гIолла чакхбоакх совхоза парткомо, царга гIолла кулгалду коммунисташ, производстве хьалха латтараша беча болх.

Шерагара шерага дика къахьегама толамаш доахаш хьайоагIа коммунист Ю. Д. Магомаев верте латта совхоза № 1 йолча отделене коллектива. Юртбоахама балхаш дика вIаштIехьдаха хоаш кулгалдо, коллектива говза воспитатель, хьинар дола общественник ва из. Цу отделене болх беш ва агроном коммунист Абуев Исмаiал.

Кхашкара болх говза вIаштIехьболлдаш дика специалист хиларах совхоза ерригача коллектива воаз из. Цул совгIа общественни балхаца а хьинаре дакъа лоац цо. Абуева. Механизаторашта юкъе агитационни болх лелабу цо.

Дукха ба отделене хьинаре къахьегар бахьан долаш паччахьалкхен совгIаташ ийцараш. Ужал ба «Знак почета» яха орден лелаю Магомаев Юсиф, Гарбулатов Леча, Байсаева ПятIа, Къахьегама Цlеча Байракха орден лелаю Джабаева Аьсет кхыбараш.

Дика къахьег укх денешка коммунист Дикаев СаIид верте латтачо тхьамка кхезеча парникови йоахама коллективо. ШолгIача отделене механизированни звене звеньевойн коммуниста Сатуев Бексолта, тракториста коммуниста Мусаев Рамзана, слесара коммуниста Гайсумов Жуде, иштта кхыбараша. Соакка отделене управляющи хиннача А. Тукаевей, агронома М. Ковраевеи партгрупинане секретара А. Хасмиковеи шоай болх дертIа вIаштIехь ца баьккхар бахьан долаш производственни план кхоачаш ца еш йисар III-гIа отделене коллектив. Отделене тIехьйисара керттера бахьанаш тахна а тезка укх шера отделена кулгалхой хувца совхоза бир совхоза дирекцеи парткомеи. Кулгалхой хийцар, дикача специалисташца отделени чIоагIйир. Л. Х. Хасмикова вогаметта оттадаьча зоотехника коммуниста М. Магомедхаджиева товлив отделене гIулакхаш. Укх шера паччахьалкхенга шера йохкара 1-гIча кварталa план кхоачашйир отделене ферма. Дика вIаштIехьбаьккхар цо доаркай болх, хьайбаш лелалераша юкъе дисциплина чIоагIйир. Иштта дика вIаштIехьбаьккхар шийн болх керда вахийтача отделене управляюще коммуниста Ханоев Наше а. Сихеи агротехника бокъонаша дIадеххача беееи кхашкара бIаьстан балхаш чакхдаьха баьлар цуй отделене болхлой. Шекара свекла дIайийна дерригa кхаш гектаршкашта дIадийкъал. ХIанз шекара свеклана оасар деш ба гектаршкаш. Массанахьа дика хьатIаннай из культура. Юбилейни шера тIайийца декхараш кхашкара болхлоша кхоачашдергхиларах вIалла шеко яц. Из гуш да тха гIулакхашка хьежача.

Паччахьалкхенга юртбоахама продукташ йоккхара района совхозашта юкъе яьржача социалистически яхье укх шера 1-гIча кварталe чъалхара моттиг лаьккхарах КПСС Урус-Мартана райкомен райисполкомен карара кара тела ЦIе Байракх елар тха совхоза коллективо.

Тха балха юкъе кхоачамбоацараш дац ала йиш яц. Болхлой кадраш балха керттерча участкашка дертIа дIанийсъяра, уж кхеяра даьр кIеанга да. Беррига коммунисташ баш производстве хьалха латтараштa юкъе. ХIанз совхоза боахам тоабеш партийни балха юкъера кхоачамбоацараш дIадоахаш я партийни организаци.

С. АХМАЕВ,
Урус-Мартана района, «Гехинский» яхача совхоза парткома секретарь.

Дог тоахалелар Зоий коммунистически къахьегама ударника сийлен цIи лучариа юкъе шийн цIи хезача. Собране йоагIаш шийна яз цIи дургхиларах Дагевинова Зоя саккуьш хиннаяле я. чIоагIа тоам хилла цуна шийн балха иштта лакха мах бах.

Грозненски ремонтно - механически заводе ше болх беча шин шера массеха професси Iомаяьй Зояс. Бакъда эттара дукхагIа езаннай цуна электрокарчинцай говзал. Каст-каста го йиш я завода коа гIолла дIа-юха ухаш дела цун электрокар. Цехашка дIайахь еза кун доннаш заготовкаш, хIаьта цехашкара складашка дIакхухь кийча продукци.

— Хетадала таплу, — яхаш дуйц Зояс. — болх дукха чоалхане а хала а бац аьнна. Бакъда, са балхах тийша ба цехашкара болх. Нагахьа санна заготовкаш ханнахьа аз дIа ца хьойла станок сеца латтаргья. Дийнахьа 10-15 тоннa мухь дIа-юха хьу аз.

ХIана шийн говзал Коппсова Иринайна Iомаеш я опыт йола электрокарчицо.

Шийн декхар бокъонца лоаш, хьинаре къахьегаш я Зоя. ЙоагIаш еннай цуна сийлен цIи.

Сурта тIа: электрокарчица Дагевинова Зоя.

М. Моцоева тексти сурти.

ДИКАГIБАРАШ

Дика хоам кхаьчаб Къилбаседа-Кавказски машинаькъа управленега: Октябра юбилей сийна тIайийца социалистически декхараш толамца кхоачашдарах шийн професси болчарна юкъе дикагIвола болхло яха сийлен цIи ахчан премеш еннай Грозненски отделене дукхача машинаькъахошта.

«Тепловоза дикагIвола машинист» яха цIи еннай Гудермески депо машиниста Ф. Г. Сипкена; «Тепловозашта ремонт яра дикагIвола мастера» яха цIи — Грозненски депо мастера А. И. Мельниковна; «Машинаькъа дикагIвола стрелочница» яха цIи — Грозный станце стрелочницайна А. Г. Песковайна. Гудермески локомотивни депо слесара Х. Фарсиевна цул совгIа еннай «Машинаькъахой социалистически яхья отличник» яха значок.

Г. АНОХОН.

ЦХЬАН ДИЙНАХЬА ЦЕХЕ

Химически индустре боккха доарахIам хилар белгал а доаккхаш, шийн правительствос баьча соцамах хIара шера дезлу хIанз химикаша шийн цIей.

Шийн дезача хьалхарча деношка комбината спирт доаккхача цхьан цехе хилар со. Спирт дакхара процесс чIоагIа чоалхане я. Цига я лакхача давленех болх беш йола дукха механизмаш. 1958-ча шера дукхьашха даккха доладир заресIарча мехкдаьтта бедалаш синтетически спирт. Мехкдаьттахи газаш хьалеча спиртага дIалодар чIоагIа кIезига да.

Хоаш махиллара каучуках хьуo шинаш, дукха яхаш йола пластичный мIделеш, царех техника тайп-тайпарча отраслешка пайда эц.

Халкъа боахама шинаш, хьамча изделеш дукхагIа хилийтара денгара денга дукхагIа закхи дева синтетически спирт. Цу дакъе дукха балхаш ду Грозненски химически комбинате.

Мехкдаьтта чакхдоахача заводера йоагIа бедал хьаххоа пиролиза цехе. Цул тIехьагIа из йола газ къестаеча цехе (газоразделене цех) цига хьахул этилен. Из шийн аргIанна синтетически спирто полиэтилени даккха дIалоккхийт. Иштта гIулакхо вIашаг бувзам лоаттабайт ерригача цехашта юкъе. Нагахьа цхьа цех йоле, цул даллара цехаша шийн боарахь арахеца продукци.

Химически комбината цехашта юкъе хьалха латтачарех я Кашин Роман Иванович верте латто № 108-110 йола газоразделере цех. Беттагара беттага лакхагIа хул цо доаха толамаш. Апрель бетта план 2,3 процент тIехкхоачашйир цо. Арахецача продукцега дIабоза мах лохбарах паччахьалкхенна кхоаьаьча эзараш сомаш да. Укх бетта план а тIехкхоачашъеш, планал совгIа бIаьш тоннаш продукци арахецa лерхI. Май бетта план 102,7—103 процент кхоачашъеш хьайоагIа цех.

Цеха кипоевски дIачувоакача хьалтехка йоал «Молни». Апрель бетта лакха къахьегама толамаш лахарах комбината завкома хьалхара моттиг хьоштий цеке«ча «Г» сменана. Социалистически яхье йоккха котале я цо лаьккхар, хIана аьлча моттиг кхара къовсам лоаттабеш бIаьна сменаша я цига.

ЧIоагIа безам хилар са наха болх мишта бу, уш къахьегама толамаш мишта доах хьажа. Цу цеха технологически отделене начальника, партийни организаца секретара И. И. Ветрова ца хоаж хьа а оалаш дIадолалир аз из гIулакх. Эттара хьалха тхо хьежар кхыча цехашкара хьачуйоагIа газ лакхача давленеца тоIаеча компрессорий отделене. Ритмично дIабодар цигара болх. Шаьхха машиниста Плесов Михаила цхьан компрессоро ца деагIаш дола тата деш хезар. Манометра бIара из хьежегахьа нагнетательни клапан ехалга хайра цуна. Цох лаьца сиха хоам бу цо вокккхагIвола машиниста Е. Е. Степецага, сиха болх бе йолайолийт резервни компрессор, хIаьта ишаш слесарашка а цо хьекам нилиндраш аэотапа мукъахка болабелар. Из болх кхоачашбеча хьинаре дакъа лаьцар машиниста Бережнева, Плесова, хIаьта иож шиь Каменеви Степеци кхыча машинаькъа режимата хьожаш бар. Бхачеа метта кхы клапан оттайир, болх бе дIайоладелар компрессор.

— Шоай болх дика бевзаши болх дика беши ба барттайнача коллективера нах. — йоаз цеха начальника ноц. Кашина. Цига дикагIо лоархIачарех ва А. Я. Каменев, коммунистически къахьегама ударник. Общественни балха тIа а хьинаре дакъа лоаш цо. «Сибаа» яха сатирически газет арахецача а хьинаре дакъа лоаш цо.

Этажере гIолла дIадоах тхо. Аьтта а аьрда а сагIорахьа итташ аппараташ, колоннаш, емкосташ, хIаьта трубопроводаш чот йоацаш дукха я. тамашийна хет аппаратчика шийна езаш йола вентиль цигара хьаяла хар.

Цеха кипоевске тхо кхаьчача сменa начальник Крутов Валентин Андреевич приборашка хьежаш воллар, юаь тIа волар дулар. Технологически режим дика хиларах оцьа хинна ц ир из. Смене болх беш ба чIоагIа лоардIама сийлеши йола Хугаев, Шевченко, Пархомин, кхыбараш. — Оаха чIоагIа сийлеш я Свенко Таккий Прокоровна, — йоах партийни организаце секретара Ветрова. — Аппаратчикасара мастерата кхаьчай из хIинo. Дика къахьегама толамаш лахарах цуна еннай «Знак почета» яха орден. Иштта дика къахьоаш ва коммунистически къахьегама ударник, профсоюза цехови комитета председатель А. Пархомин. Цун портрет Свенко портретана сийлен доска тIа хьаллеха вовл яхаш душ смена начальника. ХIаьта нов. Хугаев цига дикагIа лоархIаш вола рационализатор ва.

Тхо нийсделар абсорбционни колонная аппаратчик нов. Шевченко болх беш латтача моттига. Температура хьахьоакхача приборо болх нийса ца бараь сихвена хьувзар из. Смена начальника хайтар цо из гIулакх. Киповаш сиха хьа я бийя дIаяьаьккхар из кхоачамбоапар. Цу лоацача хана этилена концентраци эннал лоххьелар 0,05 процент, пуштъа гIерт царех хIаравар пхьан секунда, минута технологически режим ца талхийта. Уж санна дола масалаш кхы дукха а доалае йиш я цеха коллектива балхах лаьна. Сменай балхах лаьна. Къаьстта белгалъяьнна я нов. Крутлов верте латта смена. Укх шера кхе бетта цеха сменашта юкъе кхоза хьалхара моттиг лаьккхай цо. Тхо цига хиннача дийнахьа планал совгIа цо арахийце продукци а итташ тоннаш яр. ДIахо йодача хана а массайолча сменашта хьоккам а телаш. Октябра цIей сийна тIайийца социалистически декхараш ханал хьалха кхоачашъе лерхI цо.

А. НАЗАРОВ.

КЕРДАДАРАША НАЬКЪА ВЕХ

Геттара Iурра са кабинета чура телефоно гургал техар. Телефон хьаийца аз лаццигIача, «Хьо веза сона, — аьлар. — Аз Черлевкнера етт телефон. Тханцига гув бохабеш йоаххача бульдозераштa цхьа къаьнара хIамати тIехкаши кораьй цу чура. Фу дерда ваха царех?»

— Чехка болх соцабе, тхо хIанз укх сахьата дIадоагIа хьона, — аьлина жоп делар аз.

Тхо, Нохч-ГIалгIай Iилма-тохкама института археологе сектора болхлой ах сахьат даладе цига дIадахар.

ЛаьттагIара хIамаш кораяь моттиг етта яйзар тхона: колхоза правленена хьалхашка дукхха нах латтар. ХIаьта юкъе тоъал лакха болча гувна тIа — шин бульдозер яр.

— Со вар хьега телефон техар, — аьлар юкъерча ханара волча, лакха воацача къонахчо. Довзаш хургдай. Со Савченко, колхоза председатель ва.

Гувна тIадахар тхо. Из каша тIа баь гув хиннабар. Цунна юкъе даьлла каш дар бульдозераша дохадаь хиннар. Дохадаьча кашах йиса къаьст-къаьста йола тIехкаши топпара пхьегIаши яр. Уогам даь кашц цхьа ко дола кхабилги яр. Хьежача гучадаьлар, из каш хIама ца эшаш 2 эзар шу хьалхара хилар.

Черлеиске кораьь хIамаш дукха да. Бакъда укхаза белгалдаккха деза Черлевкски колхозе шоашта иштта дола хIама корадича цуi уйла яь, из доарIаме хилар кхетадеш а из лоралеш а нах хилар. ХIана аьлча дукхагIча дакъе археологически лаьттагIа деш дола тохкамаш дукхагIа иштта бахача наха хоам а бийна доалуш а дIахача заман истори довзара боккха лоархIам бола хIамаш иштта гучаяовлаш а да. ХIанз мехка а кхыметтел Европа а доазол араьха долаш дола Мужичеина юхе кораяь 24—26 бIаь шу хьалха хинна кашмаш коа тIара балхазараш кхоаба йерна ет боахкача наха кораяьь. Бровая замах даь хинна дIамита Херсаной яхача юрта юххера дика памятник долга сета хайтараш ниъх буллаш бола болхлой бар. Харачой яхача шоай юрта гонахьа хьожаш, из зувш лелача нохчий дIаьника Мазаев Мохьмада кораьй сиха доагIача лоамаш дIамигача хи чура тхьовра ширача замах бахьача наха хозаленна укхаль итташ йола хIамаш. Цунах хоам баьб кIаьнко археологашка. Иштта кораяь сред[illegible]евскоьа маашаш истоpе тIа дувцарга цу дикаа [illegible] школьникаш а йоаккхаш.

Ширача заман культура памятникаш газета тIа, радио чу, телевидене гIолла дувцаш дукха баьхат доаз, цо дукха новкъостал ду шийна довзарда дола цхьар хана бахьача ший дейй вахар довайтара. Ахка хьатIа доагIаш мара латтац, хIаьта тхога хIарваlехьа а иттех совгIа хоам баьб историе памятникех тайп-тайпарча районашкара. Царна да КПСС Ножай-Юрта райкома шоллагIча секретара А. Кандарова, Шалтеречнера хьехархочо Ю. Байлаевa, Долакхара гIишлош ей болалечо А. И. Пакфилова. Майртупера школьникаша иштта дезаш хоамаш яь. Истори памятникех даьш телефон техача, письмо деча, кийча тайпара хоам беча, цу хьехархоча слетехи собранеехи лаьца дувцараша гIаддут тхо. Цо теIал ду шоай крае истори довзар дезаш нах хилара. Цу наха тхона, археологашта новкъостал ду, бе керда болх хулийт, края истори гаьнагIа, кIоаргагIа, чехкагIа довзара гIо ду. Цу дерригаишa тешал ду Нохч-ГIалгIайчен истори язда хургхилара.

Оахоша ахкан бергIйолча балха план отташ оаха тховнна эшача хоамий лоархIам а беш. Тха чIоагIа раьза да тха балха юкъе дакъа доаш педагогически института практиканташ — студентай меттел, итташ йола школьникаш, болхлой, колхозхой хургбоалш. ХIана довзара гIера балха къонача легашта йола йоккха романтика а куртьа тхона аьккхий болх бергIйолча шагирхошта.

Дукхача студенташта шакхаа а хилийта мала даш да края шера истори, цул археологи. Гурахьа шоаш юртбоадаш балхаш деш болча хана а билаш энтузиастай цунах. ДIадахача шера, Экажевогий-Юрта кварталaш хьайбаздаш болаш студенташта Р. Богдановичеи Т. Гайтамировейи цаьр боккхача наьгара юртал архаха «Ачам-Боарз» ба аьнна. Экспедице болча хана шоаш Iеналаьрех нийса а эцаш, из техкар бар, цунах дола поэтически дувцараш, легендаш, преданеш дIаяйир. Мотт дуъш доацача цу памятника хьалийнар моттигера племя монголаши татараши гIабабьккача хана хIалах хилар. Иштта хьегучаьлар цар даьй вахара историe кхы пхьакхa а йовзаш йоала оагIуя, хIаьта Нохч-ГIалгIай АССР-а археологически карта тIа ахм цхьо белгало хилар. Цу тайппара, тха балха тIехь йоккха моттиг лоац иштта вIаьхха кораяьлгIача памятникаша. Иштта кIоарга ба шоай края дIаякхача заман истореца къахьегамхой бедаш.

ХIаьта ЖIайрахьарен Аргунерен наькъа будаш бахаш а бац. Укхаза хIара юрта историе памятник да, хIаьта хIара тезале из лораду. Царна дукха хов багахбуыцамах дола хIамаш. Царех хIара сал археологически — этнографически экспедицешта новкъостал де хьалхаволалургвола дика информатор ва.

Массеха ди даьлча археологаш тохкамаш де районашка гIоргба. Цига царга хьеж хIана а гучалаланза дола дIахкача ширача заман чIамаш. Саго тIаваха хала йолча лоаман босташка яргIача къаьнача гIалаш, тайп-тайпарча кашмаша, юрташа, гонахьара чIоагIъеш аьча къаьнача городашца лоарцагIбья царна шоай къайленаш.

В. ВИНОГРАДОВ,
Нохч-ГIалгIай Iилма-тохкама института археологеи этнографеи сектора заведующи.

СИЙЛЕНЦА ЛЕЛАЕ ЕЗА ЦIИ

ДIадахача хоржамашка Шелковской района моттигерча советашка хержар 505 депутат. Уж ба дикагIбола къахьегамхой, производстве хьалха латтараш, партийни, советски, боахама кулгалхой. Царех дукха хабараш эттара хьалха депутатала хержа ба. Советашкара болх мишта вIаштIехьбоаккхаргба, харжархой накъзаш мишта кхоачашдергда — из дош дагадоал дуккхача депутаташта.

Шелковской районе традици а хинна дIаоттал депутата ди дIалахьар. Цу дийнахьа душ депутаташа Советашка бе безача балха дешца.

Иштта дола хьалхара ди дIалхьар. Укхаза баьхкхаьбар юрта Советий а района Совета а беррига депутаташ.

Депутаташа ладийгIар КПСС Шелковской района хьалхарча секретара И. В. Полушкина аьча «Юбилейни шера депутаташа бе безача культурно-бытовой балха декхараш» яхача доклад. Докладчико дийцар района къахьегамхоша шоаш юбилейни шера тIайийца социалистически декхараш мишта кхоачашду, депутаташа культурно-бытовой болх мишта бу.

ШоллагIа доклад йир райисполкома председатела В. И. Зенкова. Цо дийцар парте ЦК-ий СССР Министрий Советой «Юрта Советий балхах» бьйча соцама хьежжа юрта Советашца кхоачашде дезача декхарех, харжардой накъзаш кхоачашдара доархIанах.

Доклад лаьца къамаьлаш дир депутаташа П. М. Радченкос, М. И. Сергиенкос, М. И. Бриллос, П. И. Юрьевa, кхыдукхача. Дилла йолча комиссий, депутатски постий болх тоабарах лаьца дийцар цар.

Докладаш йийцачул тIехьагIа секцеша болх бир. Района а юрта а Советий дилла йолча комиссешта яйзар балха планаш. Цар ладийгIар райисполкома отделий заведующиеша лаьча къамаьлашка.

Депутатий болх тоабара боккха пайда боалаш чакхдаьлар депутата ди.

Е. ФАРНИЕВА.

РЕСПУБЛИКА ФЕРМАШКА

Хьайбай продуктивность лакхъяра эггара аьттув бола ха тIаьхьачий хIана. Хьайбаш лелалерий вIаштIехьдерга лоамак даьгIенашка, баьца тIа дIайийнача доакъара баьцаш тIа хьайбаш доала а деш хьайбаккхача продукцега дIабола мах лохбе.

Цу тайпарча чIоагIа аьттув болча хьалех бокъха пайда а ицаш республика дукхача боахамий фермашка деигара денга дукхагIа йоах хьайбай продукташ, лоалу парга дIадодар. Иштта, тхьоалагIа май тIанхоачаш хьайбай продукташ яхара ах шера план кхоачашъяьй Гудермесски района «Кавказ», «Октябра 40 шу», «Дружба» яхача колхозашна, Наурски района «Советская Россия» яхача совхоза, кхыдолча боахамаша.

Шура лакхарен на пачхьалкхенга йохкарен темпаш дIадехача шерачул лакхагIа а лоаттаеш Грозненски района цхьоалагIча шурий совхоза хьайбаш лелалераша 78 процент, Наурски района «Терский» яхача совхоза хьайбаш лелалераша 81 процент кхоачашъяьй пачхьалкхенга шура йохкара ах шера план.

Пачхьалкхенга шура йохкара ах шера план кхоачашъеш гарга ба Ведана, Гудермеса, Наура, Ножай-Юрта, Шелковской районий боахамаш. Цхьабакъда, на план кхоачашъяра шенхаштта тIехьаюс, керттерча даькъе хьайбаш леладу Грозненски район — ах шера план 65 процент мара кхоачашъяьц.

Къаьстта воча хьала тIа ва Ачхой-Мартана района боахамаш. ДIадахача шера укх ханаца нийсдича цу района боахамаша пачхьалкхенга йохка шура кхойтта процент лохъеннай, хIаьта шура йохкара ах шера план 62 процент мара кхоачашъяьц.

Республика деррига боахамаша укх бетта шоллагIча декаде шура дIайийча пункташка дIаснна шура 2784 тонн'а — хьалхарча декаде еннача кIезиг-дукха совгIа.

Пачхьалкхенга шура йохкара ах шера плани тIайийца социалистически декхараш кхоачашдара хIара шурийтоварни ферма хьайбаш лелалераш декъарийла ба шура лакхарен на пачхьалкхенга йохкарен темпаш лакхъе, хIаьта Iан замалахьа данза дисар хIана юзаметтаоттаде.

Хьинаре къахьегаш хьабоагIа йоа тIара оалхазараш лелалераш. Пачхьалкхенга фуаш дохкара ах шера план ханал хьалха кхоачашъяьй Ведана, Гудермесски, МалгIабика, Надтеречни, Ножай-Юрта районий боахамаша. ХIаьта деррига боахамий хьалашка диллача оала меаргза ах шера план кхоачашъе йиш йола.

ТХЬОАЛАГIА МАЙ ТIАНХОАЧАШ ПАЧХЬАЛКХЕНГА ХЬАЙБАЙ ПРОДУКТАШ ЙОХКАРА АХ ШЕРА ПЛАН КХОАЧАШЪЯРАХ ЙОЛА СВОДКА (план проценташца)

	Дукх	Шура	Фуаш
Ачхой-Мартана	63	62	94
Ведана	93	92	103
Грозненски	76	65	84
Гудермесски	92	80	102
МалгIабика	74	68	148
Надтеречни	66	69	137
Назьарен	117	68	98
Науроки	53	77	96
Ножай-Юрта	84	83	103
Советски	29	46	99
Сунженски	97	69	89
Урус-Мартана	70	69	85
Шаьла	56	72	68
Шелковской	46	75	94
Ерригача республика гIолла	73	70	88

ДОАКЪАР IАЛАШДУ

Йоккха шурий - товарни ферма я тха отделене. Ферма коллективо хьинаре къахьег доккхангара йоаппха шура лаккъара, на яккхарга дIабода мах махулла лохбара.

Укх юбилейни шера ферма хьайбаш лелалерииа социалистически декхараш тIайийцал хIара кхоабача IаттагIара 1950 килограммал кIезигагIа йоацаш шура яккха, на пачхьалкхенга йохкара шера план корхIлагIа поябье тIакхоачаш кхоачашъе.

Шурий - товарни ферма коллектива хIара член дика кхетаду тоишаме доакъара база хьалрга хьежжа мара тIайийца декхараш кхоачашде йиш йоацилта.

ХIана хьатIаккхьчай доакъар кийтара эттара хилагIа аьттув бо за ха, хIаьта уж балхаш дIадола а даьд, 169 гектара тIа дIайийна люцерна хьалла тхо долаленна массехк ди да. ХIара денна 25 гектара тIа мангал хьохк Юсупов Ачаси Ахмадиев Минсолтан шоай агрегатаща. Планах йоагIар 14 гектар мара йоацача. Иштта, нормаш тIехкхоачашъеш къахьега вIаштIехьдоал цар хьалхе а йоашта эша оатхалаш Iалашъярах. Из бахьан доллаш агрегатан цIанха а сейна латташ.

Хьекха люцерна сиха йоккьалу. Цудухьа болх беш я хIана паркхиш ду агрегаташ, шоай мотте дIаттай аргIаш дераш а. Хидданза болх беш я сменни производительность тхьо1ени йола стоматтатель а.

Йол хьокхача болх бераша дош деннал еррига люцерна тахан хьекха йоала а нох аргIаш де а.

ХIана оаха хьокхар хьалхагIа хьокха йол я, хIаьта шоллагIа хьокхар хьакха дIадоалургIа тхо июнь бутт юкъеехоаташ.

Цул совгIа аьла лаьрхIа оаха дIайийнай 60 гектара тIа суданка. ХIаьта, еррига а оаха лерхI 500 тонн люцерни 150 тонн судански Iалашъе. На кхоачашде, хьагуча сурсах, тха вIаштIехьдаргда.

ДегIа чIоагIа пайдане долаш дукх хьайбашта мона доакъар. Силоса лаьрхIа 71 гектара тIа дIайийна вика - хIина смесь дика хьахулаш латт. Массехк дийнахьа механизатораш йоболалургба хьалхара силос йоала. Силоса лаьрхIа дIайийна смесь сиха хьекха-яккхара а, на кIоргаща сихагIа чуйоллара а бокъха керташ тIайахийтаб оала. Иштта, вика - хIина смесь хьоккхаш хургья яхо агрегат, хIаьта силосии кIоагапга на хьатIаувзаш автомашинаш йиш тракторни тележкен хургья.

Доакъара база тоишаме чIоагIаеча дика лакъа дIадоац 173 гектара тIа силоса лаьрхIа дIайийнача хьажкIа. Из хьакха йолалургья аьхкий, хIаьта хIина тха керттера декхар да силоса лаьрхIа хьажкIа дика хьувкъаяр. Из цхьатарра дика тIаьннай. Зехьа дайналаш механизатораша из маьхера культура дIаюрна хана хьийга къа — шийсен дикен хинай квадраташ. Цу гIулакхо йиш хулийтаргбь хьажкIана механизированни хьисапе обработки е. Такаев Султана хIинзале а дIалоладаьд хьажкIа дIайийнача кхай тIа культиваци яра балхаш.

Гнойжен моиен доакъар кхоачам хилда Iалашдара деррига хьалаш да тха. ХIаьта царех биаза пайда эцара творчески къахьегар а уйла яр а — из массане а декхар да.

В. РАНША,
Гудермесски района «Дружба» яхача совхоза шоллагIча отделене управляющи.

ЖА ДИЙБАД

Iа дIаьха лена хиннадале а жа даххача хана къахьегам лерттIа вIаштIехьбаккхарна толамаш даха аьттув баьннаб «Шелковской» яхача племсовхоза жа лелалерий. ХIана деррига жа дахкаь даьннад. Боахаме дьча итогаша гIалдуг. Иллиах хIара бIаь жийна тIехьа 105 Iаьхар хьахилар бенар, хIаьта совхозе хьахиннараш 111,6 Iаьхар ба. ДикагIа дола толамаш шоллагIча ферма коллективо даьхад. Укх ферма 4600 жийно 5704 Iаьхар баьб. Юкъера лаьрхIача 124 процент хул цох. Хьалхарча шерашка санна лакха хьоккхамаш даьхад Социалистически Къахьегама Турпала Эсмухамбетов Наурде кулгалдеча бригада членаша. ХIара бIаь жийна тIехьа нарна хьахиннаб 140 Iаьхар. Цул дукха тIехьайнедаш нов. Амитова кулгалдеча жа Iуй бригада коллектив а.

Кхаь шера Наурдена цхьана болх беш цун баьха опыт Iомаеш хинначар Эдильбиев Имран. ХIана на ше эц вокхагIа вола жа Iу. Совхха хIара устагIанна тIера бархI килограмм тха лергадар цун бригаде. Лакха толамаш даьхад Имрана кулгалдеча жа Iуй бригадо укх шера а. Шерагара шерага хIара бIаь жийна тIехьа 120—125 Iаьхар жебеш хьабоагIа уж.

Жа лерргIа лена даьийвар — из цхьа декхар мара дац. Геттара лоархIаме да хIана йоаллаше хьахиначча Iоахарех цхьаккха ца къастийтаж деррига хьалхеэаь а даьха уж гуракха хьаьоаттадар. Цул совгIа хIана жа дарга лела ха хьатIаеттай. Цу гIулакха эша йоалаш кийчдаь боалаш латт совхозе жа лелалераш. Тха дукхагIа дергар санна лоархIаме лоархIаш йа уккхара жа Iуй тха лекха дикал йолаш хилийтара я.

С. СУЛТАНГИРЕЕВ.

ДОАКЪАРА БАЗА КИЙЧЪЮ

ХIанзехьа доакъара база кийчъеш ба Грозненски шурий совхоза кхоалагIча отделене кхаш лелалераш. Шоай отделене хьайбашта цхьан шерен ах шерен тоъал доакъар Iалашде дош денад цар.

Укх денношка йол хьакха бедабеннаб отделене механизатораш. Из болх беш 4 агрегат я. Хьалхарча шин дийнахьа къахьегама толамашца белгалдаьлар механизатор М. Арсакаев. Норма 18 гектар мара йоацача, хIара денна 30 гектара тIара бул хьокх цо. Пайнага хьежача укхаза Iалашъе евар 1600 тонн йол а, бакъда, хьагучох 200 тонн йол Iалашъе йиш хургья отделене.

ХIанз доакъара свеклай, силоса лаьрхIа йийна хьажкIаш тика хьувкъаяра зе мел лелар Iейт ба кхаш лелалераш. Еррига дIайийнача хьажкIашта макха баьккха а баьнна уж культураш наьлхьец. Уж кхаш лелалераш. Шоай нормаш 120—130 процент кхоачашдеш укхаза болх беш бола Х. Месирбекова, В. Абсултанова, С. Батерманова. ХIаьта иштта дика гIулакх ду 250 гектара тIа дIайийнача доакъара свекла а. Укх денношка цуна тIаровка яь бIаргба механизатораш. Цу хьалоаьа хьоккхаме къахьегаш хьакъагIа республика тикагIа вола механизатор яха цIи лелаю А. Амаев.

Юбилейни шера хIара гектара тIа юкъера лаьрхIача 350 центнер силоса лаьрхIа хьажкIа, 300 центнер доакъара свекла кхее дош денна отделене къахьегамхоша. «Шеко яц, — йоах отделене управляющи волча М. А. Инозевцева. — уж декхараш оаха кхоачашдергхилдарах».

А. ЮНУСОВ.

Сурта тIа: Грозненски района «Ермоловский» яхача совхоза дикагIа йола кхо тIара оалхазараш лелалу Шаипова Кхокха. Цо дош деннад ше гIулакх деча 2270 котамах лIаранена тIехьара 180 фуъ гулде, планах доагIар 150 мара доацача. ХIанз ах шера план кхоачашъяра гарга я из. Ер шу дIадоладелча дена хIара котама тIехьара 73 фуъ гуллаьл по. Ах шера план кхоачашъярга диллача ший декхараш дикка тIехкхоачашдаьд цо.

В. Юнцевича сурт.

МАШИННАЬКЪАХОЙ БОЛЧА

КИЙЧДЕЧА СОВГIАТА ЮКЪЕ

ХIара рейс массайа ю оалаеш. Грозненски депо тепловозникаша Октябра юбилейна кийчдеш дола совгIат. Сихех, доагор кхоалетш кхуол машинисташа беш мухь тIабола составш.

Май бетта шин декадах дика толамаш даьхад машиннаькъахоша. Нормал совгIа цар дIабирхьаб 30 эзар тонн халкъа-боахама мухь. ТIехьарча денношка рейсерь цIакхьачача машиниста Колорцева дIабихьаб нормал совгIа 304 тонн мухь. Май бетта денношка цо дIайигачарех эзхалгIа состав я из.

Нормал совгIа дIабихьа цхьа эзар ах эзар тонн мухьа цхьа тонн кхоаль доагорш дихьад кийчдеча совгIата юкъе машинисташа Дудургов Султана, Бокон Сулеймана, Ярошенко Василе.

КОТБАЬННАРАШ — ГУДЕРМЕССЦАШ

БIаш маьхера рационализаторски предложенеш еннай юбилейни шера Къилбаседа - Кавказски машиннаькъа Грозненски отделене машиннаькъахоша, дукхагIа даннай новатораш.

Май сийна рационализатораш юкъе яржача яхьа итогаш лей. Эггара дикагIа толамаш даьхад Гудермесски дистанце коллективо. Карара кара тоа Ше байракхи Сийлен граметен луш царна хьожаьй хьалхара моттиги ахчан премия. ШоллагIа моттиги-ахчан премии яьккхай Гудермесски ша беча завода рационализатораша. кхоалагIъяр — Гудермеса станце движенцаша.

Хоуш малиллара, англичанашта дукха деза хьайбаш. Цкъаьа на безам... Долча бесса дIаргдац вай, суртага хьожаргда вай.

Сакъердале камноп и английски фермера Лесли Кдюза цIагIара яр. ПаргIатача хьаьша цIагIа уллахо лом (царех цаI кхал лом хIама тIа лашше кхийна а да), леопарда кIорнг, Iаьржа Iаьхар, дукха жIале кIаашагаш.

Уж оакхарий дIамига долча хана лена цIагIа хьалкхийнад, чIоагIа вIашш товш а дах. Из иштта даде а, каст-тоалашал ферме зоопарк хьа а йийлха, цига клеткашка дохка лерхI цо пе кхелаь оакхарий. Уж цIагIа лелалаетта дац, хIаьта царна телча дулхах дIадолар тIа-тIа дукхагIа хоуш да делала бюджете.

Камера — Пресс — ТАСС сурт.

ХЬИНАРЦА ДАЬККХА СИЙ

Грозненски швейно-производственни объединене чуйоагIача фабрикаш-та, филиалашта, цехашта юкъе эггара лоархIамегIа я барзкъаш доаха цех. Объединене ерригача предприятей болх цу цеха коллективах тийша ба. Цо кхочам хилал даьха барзкъаш лоаттадеш хиьча мара лерттIа дIабоха йиш яц воих цехий болх я. Из кхета а деш белгалбаьнна дика болх беш а, де доагIача тайпара наха сий деш а дукха барзкъаш доахараш ба цу цехе.

Цехе дикагIа болх беча сага цIи яккхал, аьнча цеха начальника эггара хьалха цIи йоаккх барзкъаш доахача Арсомерзоева Липай. Хьинаре къахьегарах, нахаца Iымерза хиларах, шийи балха тIа бокъонца йола говзанч хиларах тха цехе ейза ца Iеш, ерригача объединене а йовзаш я Липа. Йоах цеха йолхлоша.

Цар ювцарах дуккхача шерашка барзкъаш доахача болх беш а йолаш, ха яьа саг хетар соиа Арсомерзоевах. Цо болх беча бригада кулгалхо Афонина хьалха а йолаш Липас болх беча моттиге дIадахар тко. Ше-шийи балха уйла тIаахийта къахьегаш я хIара барзкъаш доахар.

— Ер я овла дикача дешашца юнца, тха цеха болхлошта юкъе хьалха латта Липа, — аьлар нов. Афонинас. Юкъерча дегIара, хьатара бес а кока санна Iаьржа шин бIарг а болаш къона кхалсаг я Липа.

Сед со ховстас хIама а дац, наха санна сай декхараш кхоачашду-кх аз а, — йоах цо ше хестаеча бригадира жоп луш санна.

ХIамаш теIача из балха ена ворхIлагIа шу да. Липа школе деша яьIача хана «Кулга говзал» яхача кружоке лакъа лоаццаш хилар. Цу хана дукха езаелар цунна хIамаш тегарий говзал. Миччa хана яха а цкъа-м цига балха гIоргья со яха уйлаш цIаккха керта чура дIайоалаш яцар. Барзкъа тега-м хала дацар, из хьадаьккха хилча, аьнна хетар цунна. Цудухьа дукхагIа безам бар цун барзкъаш доахача балха яха.

1960-ча шера кхоачашхилар дукхача шерашка цуна дага лиинар. ХIамаш тегачк фабрике тайп-тайпара балхаш де дIаэц Липа. Шийи болх беш лаьа массанахьа кховчар Липа. Барзкъаш доахарашка е хIамаш тегарашка хьежаш хулар. Из зийра техий а объединене а кулгалхоша. Цхьа бутт боалламехьа барзкъаш доахача цехе балха хьожаю из. Дукха дар ха дезар, халонаш дукха нийслора. Барт тайпача коллективо новкъостал а деш, хIама хара, довзара тIакхувча Липас цхьа бутт боалламехьа экзаменаш дикен тIехдикен дIа е енна карaерзайнр барзкъаш доахарий говзал.

Сага новкъостал доацаш Липа болх бе йолалу хьалхара ди. Цу балха тIа шаьрдена доаца кулгаш сайха лелацар. Ше мел Iомадаьр дагалувцар, цехе болх беш мел вар шийна бIарахьежаш санна хетар, яхаш дувц цо. «Iалаг ала йиш яц са, хIана аьнча из даьхача барзкъашко хьежжа хургда итташ болча хIамаш тегарашка ду йоргIаш», яха уйлаш гIетта никх санна керта чу хьувзар Арсомерзоева. Хьалхара смена чаккхьайча цо даьккхача барзкъашна лакха оценка елар. Иштта шийи говзал лаккхеш болх бе дIайолаелар Липа. Цу балхах ше дика кхетаьнча Маликова Лидайна хIана а тIехьа баркал яхаш я из.

Цхьа экзамен дIаеннай, болх дика караберзабаьб; хIанз керттердар де балха тIа хьалха латтарашта юкъе хилар, яхаш уйлаш йора цо. Шо цхьаь болх бе йолаенна шо-кхо бутт боаллашехьа из а толамца кхоачашдир цо. КaрагIаьниначох кхоачамбаь Iеш оамал йоацича Липас барзкъаш доахаранта луш йола эггара локкхагIа йола балха разрид аьккхар цу ханна.

Балха енача хана шийна хьийхар дага а доалаю, керда балха баьхкача наха шийи опыт дог рьаза долаш дIалу цо. Ше цига балха ена лена ворхI сага шийи болх Iомабаьб Арсомерзоевас. Уж хIанз балха тIа хьалха латташ ба. Царех ба Нугрикова Галя, Исаева Оля, Высоцкая Маша, кхыбараш. Царех доккхал ду цо.

ХIанз Арсомерзоева Липа болх беш я шийи ученицашца Нугрикова Галяцеи Исаева Олицеи. Барт тайпа къахьег цу кхаьние. Баьча балха цхьатарра елапи хьа а оцаш болх беш ба уж. Нагахьа кхаьнех цаI-кхаметаш хуле шинне кхоачашбу кхаьнне а болх. Масала, дукха ха йоацаш цамогаш хилар Исаева Оля, хIаьта цун болх а шийи болх а бир вокх шинне из цамогаш йолча денношка. Октябра дезача цIей сийна Липа керте латта из коллектив цхьаккха брак йоацаш болх беш я. ХIара сменах нормаш 115—120 процент кхоачаш а ю.

Шолйла лоаттабарах совгIа шолшкара болх дIаэпа тIайоагIача сменаца а чIоагIа буваам лоаттабу цар. ДукхагIа терко е, уйла тIаахийта ела моттигаш дIайовлийт. Сменах болх беча хана нийсдена кхоачамбоацараш малагIаш да хейт. Цу даькъе дукха ду Липас. Укх тIеххьарча кхаь-диъ шера брак йоацаш продукци арахец яха аттестаташ карарладийтадац цо а цунца болх беча новкъосташа а.

Хьинаре къахьегарах совгIа, общественни вахаре а дика даькъа лоац цо. Цеха профсоюза цехови комитета члени дружинникаш я из. Грозненски горсоветеи Ленински райсоветеи депутат йолаш хиннай массехказа. Уж декхараш а цIена кхоачашдора цо. ХIанз цеха дикагIйолча агитаторех лоархIаш я Липа.

Балха тIа а общественни вахаре а лакха къахьегама толамаш дахарга хьежжа дукха да тийнна совгIаташ. Иттех Сийлен грамота еннай, дукхазза ахчан премеш тийннай. Къахьегама книжка тIа дIа я яздеш дукхалза баркалаш аьхад цунна. ХIанз объединене сийлен Доска тIа хьалтеха доалл нов. Арсомерзоева Липай портрет. Кхы а шийи сий лакадаш къахьега лерхI цо дIахо йоахача хана.

Б. ДОТМАРЗИЕВ.

БСЭ КЕРДА ИЗДАНИ

20-ча мае КПСС Централььи Комитете хилар Доккха советски энциклопеди кхоалагIа арахецара еча кийчоина хетаь совещани. Совещане балхаца дакъа лоацаш хилар кхоалагIа арахецача БСЭ керттерча редакцен редакционни советех, «Советская энциклопедия» яхача издательствия Iилмаи советех членаш, гIорбаьнна бола Iилмахой, партийни советски болхлой.

Хьалхаро дош а аьнна, заседани хьайийлар КПСС ЦК Политбюро членалла кандидата, КПСС ЦК секретара П. Н. Демичева.

Совещане доклад ийр БСЭ керттерча редактора академика В. А. Введенскей БСЭ керттерча редактора заместителя Л. С. Шаумянем.

Докладаш ювцача дакъа лаьцар СССР Министрий Совета Председатела заместителя, академика В. А. Кириллина, СССР Iилмай Академе вице-президента, академика М. Д. Миллионщикова, профессора Ф. Н. Петрова, СССР Iилмай Академе член-корреспондента В. М. Чхиквадзе, академика А. А. Имшенецко, академика Е. К. Федорова, технически Iилмай доктора А. Г. Туманова, «Советская энциклопедия» яхача издательства директора А. И. Ревина.

1969—1974 шерашка Доккха советски энциклопеди кхоалагIа фарахецара хьакъехьара КПСС ЦК ецам хина хамаьхал зийнай кхоачашбелга Iалашдара де лезарие дийцар совещане доакъашхоша.

ШОРТТА БАЬЦАДААРАШ

Май бутт чакхбоалаш латт, цхьа баргда, Грозненча къахьегамхой шунаш тIа кхочам боалаш баьцадараш дац. Шахо йоачa хана хунцалургдолий - теш из гIулакх? Цу хаттара дала жоп иштта да: баьцадараш хургда.

Республикерча колхозашкарен совхозашкарен баьцадараш кхедераш чуйийна къахьегаш ба уж хилийтара. Хьалхара этап толамечакхъяннай. ТIехьа ювча кабуцагара дIайиккхача, кхы мел дола баьцадараш дIадийна даьннад. Грозненски район дIаьлча, шоллагIа йола моттиг лоац Грозненa баьцадараш лоаттадара даькъе Сунженски районерча боахамаша.

Совхха баьцадараш дохкара план 104 процент кхоачашъяьяр суйженцаша. Совхарчул цхьа эзар центнер дукхагIа дохка деза цар баьцадараш укх шера — деррига а тайп-тайпарча баьцадарий 125 эзар центнер.

1247 гектар да укхаза дIадийна баьцадараш: помидораш — 500 гектар, хохаш — 150 гектар, наргаш — 76 гектар, иштта кхыдараш. Шийла а йоачаш йоаллаш а хинна бIаьсти дика йоацаш нийсъелар баьцадараша, цхьабакъда, хIаьта а дукхагIа йола культураш кхоачам боллаш дика хьалтIеаьннай.

ХьалтIадаьннача баьцадарашта гIулакх де йолаеннай хIанз колхозаш. Хьожаргда вай «Коммунизмага бода никъ» яхача колхоза гIулакхашка. Деррига баьцадараш дика хьалтIадаьннад укхаза. Итт гектара тIа дIайийнача хьалха кхачача помидорашта лиад техад. Оасар деш латт 75 гектара тIарча кхыьа помидорашта, 26 гектара тIарча нарсаша, 7 гектара тIарчь хьалха яхачча кабуца. Кхача а аьнна, кастта массалаьнашка йохка йолалургйолаш я «Дербентски» сортах йола кабуц. Кастта йохка йолалургья нарсаш а. Къахьегамхошта баьцадараш хилийтара чIоагIа оарцагIбаьннаб колхозхой. хIара денна шин бIаь гартга колхозо хул баьцадарашта гIулакх деш.

«Победа» яхача колхозе шин бригада я баьцадараш кхедеш. Екатерина Дмитриевна Бубликовас кулгалдеча бригада кхашка хилар тхо. Кхы нийсагIа миштта хургда, аьнна, селла нийсача мугIарегIа хьалтIаьнна латт укхаза помидораш, наргаш, хохаш, свеклаш, морковкаш. Уж дIаювча хана геттара хоза цIенеш болх баьб механизатораша Алексей Моисеевен Михаил Чечелевен. Нарсаша эза техал. Парникашка 59 эзар лубиикашка дIайийнар цар расала. тIаккха бIаьсти маьлле а уж лаьтта дIайийра полиэтиленови пленкана кIалха. хIана из пленка тIера дIа а яьккха, маьлха дIанараша йоахал а телаш кастта кхачаргйолаш я чаме нарсаш.

Царна уллув дика лета латт мерза сибоазаш баклажанаши, хIаьта яхъа а хIаха ваьча бIарг ма кхоачча 86 эзар квадратни метр лаьтта дIа а лаьца нийсача мугIарех хьалтIаьнна латт «Восход» яхача сортах йола рассадии помидораш.

Елткъа гектарал а дукхагIа долча баьцадараш дIалийнача лаьтта геттара сихденнад балхаш. 120 саг хинна Iаш укхаза чуйийна базза боахка колхозхой. Укхаза нийсвелар сова колхоза председатель нов. Емельянов а.

— ЧIоагIа кхираерча хьала тIа бар тха хохаш. — йоах нов. Емельянова. — Из гIулакх тоаде, колхоза хохаш оасарга боа из байта оарцагIъаьннай колхоза правлени а парткоа а. Сагиita яхы балхаш доцаш бола, тракторш тIа багIаш боаца механизаторш, слесараш, электрикаш, иштта кхыбараш тIадьийнхоб оасар даро. Цулах хьахиннар дега товм хулаш за — цхьаькха ди дабалча хохаш а кхыдола баьцадараш а тоха доза кулг теха даьнна хургда.

«Победа» яхача колхозе а «Коммунизмага бода никъ» яхача колхозе а баьцадарашта гIулакх деш боахкача колхозхошта хьалха механизатораш хул культиваторашца мугIарашта юкъе обработка еш, оасар доахаеш, лаьтта цамиалдеаккхаш.

Баьцадарашта гIулакх делга кхыча бесса дIаштIехьдаькхад Шерча Эсвара цIерагIча колхозе. Ерригача бIаьн тхъаьк гектара тIа баьцадараш ханнахьа а доагIача тайпара дика а дIадийна долашеча а цхьацца йолча моттигашка лерттIа хьалтIа на доалаш дисад баьцадараш. Бахьан? Бахьан иштта да: догIаш хьисапе хий теттача агрегатаца харцахьа дийттал хий. Цудухьа чIоагIа тIоа а лоацабенна, из тIоа боха а баь хьалтIаэла низ ца кхоачаш йисай ткъаь итт гектар помидораш. Уж юха е йийзар.

Помидораш дIайийна дукха участкаш оасараша хьалйикъай. мугIараш къоасталуш дац. МугIарашта юкъе шийи хаьнахьа культиваци на ярах за-из. Баьцадарийн сомийа бешамашта лаьрхIа тракторни бригада а колхозе, цхьабакъда, цу бригада Iалашдац баьцадараш лелалеча халача балхашта механизаци ела. Хохий ткъаь гектараш помидорий итт гектарай чаре культиваци ьийн цу бригада. Тракторш кхаьшка бIаргагуш а яц.

ДIадийнача баьцадарашта мугIарашта юкъе обработка яра хьожжаь алха цхьа трактор мара яц укхаза, хIаьта цу тракторо низ дIакхачаш ерригача культураште шийи ханнахьа гIулакх де, из бахьан доалаш оасар кьоагул. Хетаргахьа, колхоза правлене, вIалла тIехьа ца а геттаи, Iадьмате сиха ивая дарг-доацаш да баьцадарий кхашка хаппахьа мугIарашта юкъе гIулакх деле лаьтта массаза а цамиа лоаттагелге Iалашдара мел эша тракторш хулийтилга.

Цу районерча Ленина цIерагIча колхоза баьцадараш лелалеча бригада а хиннад со. Баьцадараш леладу Али Гаурганиоли вIалла кхай тIа а вацар (баьцадараштара балхаш иштта сихленнача хана из вахал кхай тIарча стана гIишалий материалаш нийсъе). 1960-ча шера дена баьцадараш кхедеш я ше. укх тайпара тела делаш болх хьалхагIа байла а бац шийна, яхаш, вахаш я звеньевая Эльжурхаева Iайшет. Звенош юкъе а звеной членашта юкъе а дIалийкъалац баьцадараш дIалийна лаьтташ. Хьаьза моттиг а йоацаш, бригадиро хьож-хьожабаьча дIа а утташ ду оасар. Оасар зе хьожаваь шоватте цхьа сар ва. цхьабакъда, балха арабоала оасархой дукха а кIезигагIа хул.

ДIайийнача хIанашка хьожаш хилар тхо. ХогIа дийлхачул тIехьа цамIаьеннхаза да хьалха кхача кабуш дIайийна йиъ гектари помидораш дIайийна йиъ гектари лаьтта. МугIараш къоаста ца луш, села чIоагIа оасаро хьалдикъа латт хохаш дIайийна кха. ХьалтIабаьнна хохаш ийлха ба.

Иштта оасаро кIалйихьай юкъерехов а кхай тIа дIайийна пхийтта гектар помидораш а. Баьцадарий мугIарашта юкъе обработка еш йоалла трактор бIаргагуш яц кхай тIа. Колхоза правлене а партийни организаце а геттара зеала вIаштIехьбаьккхаб баьцадараш кхедара болх, цу гIулакха эшача тайпара оарцагIбаьхаб колхозахой. тIахьожам лоаттабац специалистий белха, керттерча агронома Тасуева Махьмадa ше а тIехь на бола теса лелабепшехьа я.

ХIара сахьат а боккхача лоархIаме да баьцадарашта гIулакх дара. Цудухьа баьцадараш лелалеча хIара бригаде эггара оасарегIа хургболча тайпара вIаштIехьбаккха беза цу кхашка балхаш деча тракторий болх, кхоачам хилал колхозахой хилийта беза кара деча балхаш дIа а.

Боахамий партийни организацей декхар да юбилейни шера баьцадарий лаккхара хьувкъамаш кхезара бригадашта, звеношта, звеной членашта юкъе шерра социалистически яхь йоаржаелга. Шортта баьцадараш хилийта деза къахьегамхой шунаш тIа.

П. НОВАКОВ,
агроном.

ЦIЕРА АЛАН НОВКЪА

(Вай махкахо волчу Советски Союза Турпалах, Шетиель Семенович Абрамовах).

Столовой районе моастагIчуи десант оссай. Лайде гIо, аьнна команда елар взвода командира Владимир Бухаревска.

ГIо боахкхаш тIо, — аьнна командира а лийн.

— Лалугiа, — оал цо. — Даьлахарча подразделенешца йохаль дIалаьххай моастагIчуи десант.

Ехоалагiа бутт бар мехкахьтан педагогически институтий студенташ тIом бе Iомалуш бола. Дердилле ладувсiар цар «Советски информбюро» хIара дешага. Фронтерна ухха хоамаш дега чов еш дар. Цхьа Iоухийташ деча тIемашка моастагIчуи аха боха а беш, тIехьашка доалар эскар.

ЧIоагIа новкъа дар уставаш, материальчи часть Iомаде деаллга, строевой подготовке аха веаллга, кхыдола гIулакхаш. Керта чу хьачудоалгIаш цхьа хIама мара данар — фронте вахар. Кхайказа бахка вай цIагIа чулийлха, вай сий долча Даьхен сий лоаде гIерта фашисташ хила мабоагIара гоама бола нах фронте на тоъаш хилар дарий-теш вай эскар тIехьашка доллаш хилар. Дапне а лацар...

1941 шера декабрь. Массехк хи хьалча фронте даха деза. ТIехххьара сайре я мехкаьтта институте. Лейтенанташ доле тхо а хьахкад уххала. Сиене вд лейтенанта цIена баракъаш духхаш вола Абрамов. Комсомольски билет кисара хьалдоахкх по.

— Бр тхоацила а долаш дергдохьа тIема лаькъаш, фашистски бIехала корта оачарбба, цу оаккарий къорга чу кхаччалца гIоргдо...

Декабрь чаккбоалаш тIехххьара чаккдаьлар тхо духха эзача Грозне урамашка стройх этта ийса тIа а йолаш. Леххаш духовой оркестр а йолаш, беррганешца цхьана гIо бдахаш вокзале вора Абрамов Шатиель а...

1943 шера 23 мае, вай грозненхой къаъе болаш хинна Изюм-Барвенковски лостаме гитлеровнашна тIом бе йолаелар. Северни Донец яхача хи тIа вайн моастагIчуи полваш вIаштдухьал еттар.

Грозненски пехотни училища йистельккхана къонача вiсарий командах бIарччача бус моастагIчоа гарта гIоерташ никъ бир салташа. Сатоссаш моастагIчун йоаххий топаш юхьа йолаелар, лелхар ййнаш. Массе а тайпа фора тохаш моастагIчоа духьала тIом дIабелабир вай батальонаша. МоастагIчо чIоагIа бора тIом.

Абрамоза салтий бийшар. ТIом сихлуш бар. Атака а дь аьтта сагIоаьхьарча траншеяшкара фашисташ арабоахаш боахкара новкъосташта гIо хо лалар. ГIотташ — вужаш вахаъ везаш дар атака ёча рубежага. Цу тIом тIа Шетиела когах чов хилар.

1943 шера апрель бетта 82-ча стрелкови дивизе рота командир вар Абрамов. Юха а тхьовра ше тIом беш хиннача моттигашка кийслу из — Северни Донеце. Цу юххе я Изюм яха город... Шетиела вахаре доккха хIама хул цу хана — БКСС члений кандидатлла дIаэц из. Коммунист а волаш тIемаш ду цо Северни Донецера моастагIа тIехьашка воаккхаш, город Запорожье юхахьайоаккхаш. Буге. Днепре. Днестре. Висле фашисташ эшабеш. ТIом хилла барах цаI шоллагIчоа тIехьа ауш сонгIатаи ду эксара – грозненца. Цун наьнха тIа къаг ЦIеча Седкъа. Дьахен тIема 1-чеи 2-чеи степена орденаш. Висла ахача хи тIа моастагIчун оборона йохаечеи Варшава фашистех мукъайоаккхачеи дахъа лацарах ТIема ЦIеча Байракха орден лу цунна.

Цхьа Iо а дохийташ чIоагIа тIемаш дахчул тIехьагIа, Шетиель Абрамова команда еш хинна стрелкови батальон кхыча подразделенешца цхьана гитлеровций крепоста тIаьттар. Цхьан сагIоаьхьа йарта яха дохьа хий а долаш, вокх сагIоаьхьа кIоарга даьккха ор а долаш чIоагIъаь моттиг яр из. КIоаргга лаьттах чу а яха агIа массехк этаж йола. Дуккха сабарга формах дь инженерни сооружени яр из. Цун тхоьнаш тIа 100—150 метр вIашт гаьна йолаш тIема дь фарташ равелинаши яр. 8 метр кIоарген 10 метр шерен хиннача цу ора цхьа сантиметр йита хургьацар цига тIом беш моастагIчо лестача герзий цхо па яхеташ, хIаьта цу ора пелаш еттача кирпишкех летта дар, ор чу лерригга аьшкаш, кIарцхал доль аьшкасьргаш лалар.

Абрамова батальон хьалхарь форт болча моттига атака е езаш яр.

1945 шера 19 феврале атака хиннача хьалхарча дийнахьа чухьийлхача подразделенеша моастагIчун оборона окопаш хьалийцар, крепоста гонахьарча ор тIа кхаьчар. ХIаьта Абрамова батальон 1-ча форта тIаьттар. 20 феврале саперий новкъостал па батальоне штурм дIайолайир. Доамеш а уттадеш советски салтий ора чу баьлар. Цу чура крепоста чу болла гIортарах хIама холанзар, моастагIчо сихбир тIом.

Шин дийнахьа чIоагIа атакаш еь тIом барах крепоста чу кхача магацзар — моастагIа лорхдена аьхха сапша тIом беш вар.

Цхьа гоьза хIама хе хезар моастагIа эшлара. Абрамова чIоагIа уйла йир цу лела, юххера а цо лаьрйлар: крепоста хийнахьа чуъьелха деза. Цу гIулакхо штурмовой шя группаш IалашIара группен къоастийир. Техтара Iурра саперий подразделенешца ор чу дуккха таьшаш гранаташ чуххалсар. МоастагIчо беррига шийн сарчагIбьаккха шийн леррига герзашна тIом болабир. Ора тIа дьургаш мIера ала бар. Батальон Iедаш яр. Шин сахьата лаьттар ишттачIоагIа тIом, моастагIа сате воллелар, тIом лаьгIлора, тIяккха сецар. Цу хана штурм еш йола группаш ора чу лийлхар, доамеш а уттадеш, крепоста чуйоалла болабелар уж. Фашисташ тIехьашка а бьхе, царгранашеш хьалийцар, цIа байрах урагIъаххийтар. Из вайчарна а моастагIчоа а бIаргайр — цо хьаьрбаьхар гитлеровнаш. Цхьа кIеззига ха яьннача гIолла цаI шоллагIчоа тIехьа еш атакаш йолайир цар. Цхьабакъда, вай салташа майпа духьала а этта, карара ийтанар цош хьалаьна позипеш. Ор чу болчарга тIема кхоачамаш хIаккачийта хала дар. Муш а техий Iочуухийтар уж.

Дя сайренгахьа лестача хала 1-гIча форта цхьан амбразура тIа кIай байрах урагIъахар... Форта гарнизона бIухой мелб ховш лацар. Шетиель яка ховш вар мел къизача метолашца тIом бу моастагIчо.

Цхьа 25 минут яьннача гIолла фортера аравьлар цхьа немецки эпсар шийна шин салте а волаш. Цунна духьал вахар вай эпсар шийца кхо автоматчик а волаш. Парламентеро аьлар 100 совгIа сагт вола форта гарнизон плен йоагIа.

Абрамова телефонаца хоам бир полка командирага гварде майорага Плавкинга, плен боагIа нах хьаьнара ора тIа автоматчикаш бахийта аьнна дийхар. Уж па бахийтача, плен баьхка нах хьатIаьца шийн ниц бахар цуй, уж леррига а 15 сагт мара вацар.

2-ча равелине тIолла ор чура плен баьхкача моастагIчуи бIухой тIехьара группа арайоаллача хана фашисташа парна тIом бир. Плен боагIа дуккха нах боа а бир, човнаш дь Iо а бахар.

...Сайре тIаххочача хана дийлле вокж подразделенеш а тIаьхийтар ипталель чухьийлха хьаликкхара. ХIаьта бийсанна сапераша ор тIа тиллача тIий тIа гIолла крепоста чуьдлар тха артиллери.

Iуйрийна, Советски Эскара дезача дийнахьа — 23 феврале, артиллере хьаж а лоацаш, Абрамова салташи кхыча подразделенеш бIухошеи юхайолайир атакаш. ЦаI шоллагIчоа тIехьа йоагIаш хьакзаухар моастагIчуи фортиш. Крепоста тIа урагIъяхар вай цIе байрах къиза а йаьххача хана а тIемаш дахчул тIехьагIа, иштта йизад мукъаьлккхар город Познань. «ЦIеча Эскаре дешна оаха лу совгIат за ер йоахар салташа.

Крепость — цитадель йоаккхаш къонахчал долаш тIом барах СССР Лаккхехьарча Совета Указах 1945 шера 31 мае Шетиель Семеновича Абрамовна йоккха цIи елар: Советски Союза Турпала цIи.

Вай Даьхе фашистех лораеш майра, дешал долаш хинна бIухо тахан сийлениа шийн граждански лекхар кхоачашдеш ва — Шетиель Семенович Абрамов, геолого-минералогически Iилман кандидат. Грозненски мехкаьтта институте хьехаш ва йоккха котало йоаккхаш шийна цхьана тIом беш хиннача къонгаштеи мехкарештеи, цо хьинаре кхиъа лоац вай мехка коммунизм хьалъхьара юхъе.

П. ПОПОВ.

Вай республике хиннача дхьашка белгал а баьнна сборни командаш юкъе бахаб спортивни гимнастике дика хьовзамаш гойта мехкарий. Уж ба: Жарова Дина, Турнаева Людмила, Антипова Светлана, Дубенко Люба, Плаксенко Татьяна, Суворова Маша.

Уж берригаш а Российски Федераце спартакиада финала юкъе бахаб. Кастта Ленинграде хургйолча цу яхьашка кийчлуш керла олимпийски программа кароерзаеш ба уж хIана.

Сурта тIе: спорта мастерелла кандидат йола Дубенко Люба гимнастически упражнени еш я.

О. Смирнова сурт.

КХАШКА КЪАХЬЕГАРАШТА

Ачхой-Мартана района клубий, библиотекий керттера декхар да совхозий болхлошта, механизаторашта, гIуллакхерча нахна, кхыметтел производствана юкъе боачача нахе а тIехь парте решенеш дIайовзийтар, пятилетка шоллагIча шера производствени заданеш мишта кхочашдю дIалайтар. Тайп-тайпарча пропагандин форменех средствашкх пайда а эцаш, юрта къахьегамхой дIаккхетабе беза, партен Советски правительствин чухьарча а арахьарча а политиках.

Тха района культура учреждений беррига болх тIаберзабаь ба къахьегамхой хьинар айъяра, цаона юкъе яхь шерагIа йоаржаяра, поступни дуккхагIа декха цар белам тIабахийтара, къахьегама овсарие лакхъяра. Цу хьокъе дукха балхаш дьь районан культура учрежденеша. хIанз дукха гIулакхаш а ду.

Района еррагача кхашкарча тракторни, бешамалкарча бригадашка, фермашка цIе уголокаш ехай. ДIа-юха яхула библиотечкаш а лелаш. Цу библиотечкаша къахьегамхошта доаттаду керла книжкаш. Культурни болхлоша кхухьаш доал керла журналаш, газеташ. Кхашкен фермашкех болх беча наха цар салоIача хана деш, КПСС XXIII-ча съездa решенеш дIайовзийташ. Советий Iаьдала 50 шу дизара сийна тIайина лекхараш хинал хьалха кхоачашдар гIахьехаш йола гойтара агитаци арайоах — плакаташ, лозунгаш, тIахьехамаш, къахьегача листовкаш. «Молнин» яхa листовкаш. Иштта арайохх цхьалола кхоачамбоипараш, воа цIенна болх беш боаца нах буиаш йола сатирически листовкаш.

Кхашна бIаьстанара балхаш дечача наха культурни салоIам бира дIашагIтеха агитбригадаш я. Цар кхашка, станашка, бригадашка, фермашка концерташ хьехалу. Кхыдола культурни гIулакхаш ду. Болх дика беш я Батыр-Юртара, СамаIашкара, Бумматара клубаш культура Шеношн. КIирагIа шоаж — кхоаза юртболхама къахьегамхой болча бахе хул уж. БIаьстанара балхаш деча хана 3000 совгIа сага культурни салоIам беш 58 концерт деннад цар. Цул совгIа, 2300 сагт хьожаш 42 кинофильм хьихах дIа-юха ухача автоклубо.

Къахьегамхой са мукъдоаккхаш хул тайп-тайпарча художественни номерех дола уж концерташ. Концертни программа юкъе хул вай мехка а хоазол дехьарча а композиторий иллеш, тайп-тайпарча халкъий халхараш, моттигерча темех йздеь частушкаш, иштта кх. дI.

Шоайнга а хинна кIаболхача самодеятельни артисташка шоашта концерта юкъе тилча бахъахьа хетаь илли а халхар белгалдоаккх юртболхама къахьегамхошта, хIаьта шоаш шоалагIа цига юха болхаш цар лекхар дизза кхоачашде хьож художественни самодеятельноста коллективаш. Цудухьа ба кхашка къахьегараш района культпросветучреждений болхлошта чIогIа раьза. ХIаьта культура болхлой а цар салоIам кхы а дикагIа вIаштIехьбаккха хьож.

Б. СОКАЕВ.

Ачхой-Мартана районни культура отдела заведующи.

НАЬКЪАШ ДЕХКАР

Нохч-ГIалгIай наькъаш дехкача Управлене дика йоваш а дукха езаш а я Киреева Нина Михайловна. Наькъаш йехкаш, тодеш, царна гIулакх деш доккхий толамаш лехарах «За трудовые успехи» яха медаль елар цунна.

Яхайтта, шу хьалха епай из наькъаш дехкача Управлене балха.

Дукха халонаш ийслора цунна юххьанца, балла опыт ецар, кхоачашъяцар сменни нормаш, хIаьта болх дукха бар. Цхьабакъда халонех юхакъахкалзар нов. Киреева. Ха дIайолар, шийна ца хаар нахага хоатташ денгара дента лаьлйора цо ший говзал...

ХIанз леррига керла дIаделахерий автор я из. БIубенна духу цо Ищерская — Червленная — Кизляр яха бIаь километр дIоахал йола, хIаьта Грозный — Беслан яха, кхыдола наькъаш дехкача цо хьинаре дакъа лацарай.

Дувцала йоацаш дукха хала Iаьша дейош дIадахкад. — Йоал цо, — бакъда сахьоза деш дола балхаш сихон ца цаккъовсийн лера ваха. «Сона цIаккхий а меттаглайр социалистически яхь йоаржаярах наьха хьинар иштта айлургда аьнна».

ХIанз а республика наькъаш тоадечеи дехкачеи хьинаре къахьег Нина Михайловнас. Сагт цепадалал сихеи дакеи бу де болх. ЖагIа, битума асфальтни смеса цхьаь цаI килограмм дехьа йоа ца бйн наькъаш тоадечеи уж керда дехкачеи дIайоккийт цо. Цо кхоль гIишлон материалаш лаьрхIача дик'а цикъ йаалал хургъа.

Шийн профессиа цIенхашта езаепай Нина Михайловнайна. Дукхача шерашка Iоаль балха опыт къонача болхлошта тамаьрша дIалу цо. Дукха ба укх тIехххьарча хана цо наькъаш дехкача мастера говзал кароерзаеш новкъостал даь нах.

Производствени план бетт-бетта тIехкоачашъеш къахьегарах, белла кхолдах дукхаза баркал аьхад Нина Михайловнайна. Сийлен грамоташ, мах бола совгIаташ тийннад. ХIанз а тIехь управлене Сийлен доска тIа хьалтеха лоал цун сурт.

Укх шера къаьстта бехкетаздие за сона хьалхашка латта декхараш, — йоах Нина Михайловнас. — Сийлахьбоккхача Октябра юбилея сийлена наькъаьа деш ду аз.

У. ГАГИЕВ.

Нохч-ГIалгIай республика наькъаш дехкача Управлене планово-производственни отдела начальник.

ЖЕРДАЧОХ БЕРИЙТ ДАЛЬНЙАД

Нохч-ГIалгIай карьероуправлене болхлоша тIехкоачашдир кварталь план. Бетта планал совгIа гIишлошъеча организацешка дIаяхьийта продукци 4 эзар сона наьха я, цхи бIаь кубически метр жагIа а болаш.

Укх шерраьца управлене аракхеча жагIа тоъашнац республикерча гIишлошъеча организацешта. Из чIоагIа вашаша хоаттадж хулар. Цу гIулакха уйла йир управлене специалисташа, инженерно-технически болхлоша. Март бетта реконструкци йир пробильни сортировочни установкана. Из бахьан долаш дика дукхагIен дикагIен хилар аралеца кагий жагIа. ДикагIа кхоачашде вIаштIехьдоал гIишлошъерий хьашташ.

Октябра цIей сийна къахьегама ваате латтача управлене бригадашта юкъе дьалха латт Никитин Алексей, Неверов Василий, Устамов Асланбек керте латта бригадаш.

В. БОГДАНОВА.

СПАРТАКИАДА ИТОГАШ

Текстельнай республика наькъерча специальни дешара заведеней спартакиада. Спорта пхе тайпа спортсменаш хилар цу спартакиаде дакъа лоацаш — шийн доIамерча кIалтохаргах летарам, баскетболисташ, волейболисташ, теннисисташ, ейгача атлетика никалаш.

Шийн доIамерча кIалтохаргах латаш хьалхара моттиг кооперативни техникума спортсменашка кхаьчар. Шо-шоай лозалга дикача чемпионаш хилар: Денисултанов, Тимеев, Мутаев, Тунгаев, Мусаев, Вагаев, Тангиев.

Баскетболахи волейболахи лоьзаш кхалнаха юкъе кот ба кооперативни техникума мехкарий. ХIаьта маIача наха юкъе Серноводски юртбоахама техникума спортсменаш. Ейгача атлетиках хьалхле кооперативни техникума студенташка кхаьчар. Юххера а итогаш йича общекомандни моттиг а цу барттайнача коллектива кхаьккхал. Кхойтта очко я цун. ШоллагIча моттиге Серноводски юртбоахама техникума дешархой ба, 16,5 очко.

Ала деза, цу спартакиаде дакъа лоацаш юкъерча специальни дешара заведенех ерригаш а ца хинналга. Масала, Насьарен юртбоахама техникума волейболисташ а баскетболисташ а хилазар яхъе дакъа лоацаш.

О. СМЕРКАЛОВ.

ФУТБОЛ

Самардийнахьа Грозаерча С. Орджоникидзе цIерагIча стадионе вIашагIкхийтар «А» классе чуйоагIача шоллагIча группа цхьоалагIча подгрупна футбольни шин команда. Грозненски «Терек» Тбилисерча «Локомотив» кхача машинпаькъанай команаца лайзар. БелгалдаккхаргIа лоа укх тIехххьарча шин шера уж шин команда кхаьна вIашагIкхийтта хилар.

Хьалхарча тайпе цхьаккиза бургац ечутоха вIаштIехьдалазар шиина а команда футболистий. ШоллагIа ар а кхы счет хьа ца еллаш юкъеккхьача хала йоалар, цхьабакъда 66-ча минуте Акимова шийга хьайита бурган «Локомотивa» наIараш ийса чутоххар полузащитника Бырышева. Сецле грозненнашна а йолаш дар дIахо хинна ловзар. ХIаьта вай хьаьший а доза тIагIортта. Цхьабакъда, из счет (1:0) хуица ца душ, грозненцаш кот а болаш чаккхаьлар из вIашагIкхетар.

ГЕНЕРАЛЬНИ АССАМБЛЕЯ ЛАЬРХХIА ЙОЛА СЕССИ

НЬЮ-ЙОРК, 23 май. (ТАСС). ООН-а Генеральни Ассамблея лаьрхIа йолча шоллагIча сессе селхан дувпа лолалир «Машаре кхераэлдеш хьалхоацам ООН-о еча операцех дола лош».

Генеральни Ассамблея 21-ча сессе решенех машар хьалланара еча ООН-а операцех лаьрхIа йолча комитете (33-ие комитет) кийчбир хIанзарча сессена йола доклад. Комитета цIерагIа къамаьл деш ОАР-а Абдель-Хамила Ассамблеяга дIаелар йIаькхача хана йийцачух тIехьагIа кийчъяь резолюци проект.

Цу тIа я ООН-а берриге членаш, къаьстта догIаллакха мехкаш, организацена тIаетта дIаьлош йола финансови халонаш дIаккхара цар шоаш а хуш иплосаш» алара. Резолюци проекта тIа иштта я 33-ие комитета шо йолча аспектах машар хьалланарах долча дешага хьожиига дIахоадкхарахи делегацешта хьалхашка еш тайп-тайпара йола предложенеш, къаьстта ООН-а уставага хьежжа машар хьалланарех хургйолча оперецешта финансировани яра хьакъехьара предложенеш Iомаярхи йола предложени а.

Резолюци лаьрхIа йола комитет тIаккъех Генеральни Ассамблея арrIаларча, 22-ча сессе шийн балхах йола доклад хьачуйлара.

Редактор М. К. ЛЬЯНОВ.

КПСС Нохч-ГIалгIай обкома аппарата болхлой коллектива хало а хеташ кадем бу парте обкома шоллагIчо секретарега Чакинов Алибека Османега цун нана

Беший ПаьтIимат кIайнхарах.

ХАОТТАМ

Июнь эхиан хьалхара бутт ба. Цу бетта ди а къувкъаш догIаш дехх, башамашка масмине, кIерцхалашта эизаш тох, хIаьта ихаш гуракхьа дийнача ииетех хьалдуз.

Укх шерара июнь СССР-а европейски дахьъе тIа бIийха а бийла а хиларга дог доахкийга я. Цуница цхьана ди а къувкъаш лоаццача хенара догIаш хургда. Температура юкъьера лаьскIача бехамах йолчул 1—3 градус тIехкургья. Бахьдa догIаш боарамегIо хургда. Шийле хургья бийсана температура хьалхаоча, нховлагIча, пхе денешка, бетта юкъье, чхоалагIа декаде чаккхйоалаш, цу хана температура кьийбаседа юккургья цилало 1 градусагара йIоаххала 4 градусага кхоачаш, центра, малхбеале, малхбузе 5—10 градусага кхоачаш йIайхе хургья, къулбехьа-малхбузехьа, къулбехьа-малхбоалехьа 8—12 градус йIоахал, Крыма къулбехьен йисте, Кавказа Iеьрка форда йисте — 10—15 градус йIовхал хургья.

Дийна лаьхдургья температура июне 6—9, 13—15, 20—23, 27—29 денешка, центре, малхбоале малхбузе — 25—30, къулбахье-малхбоале — 30—35 градус.

Вай доттагIий болча

ВЕНГРИ

Будапештерча дунен халкъашта юкъерча ярмарка 22 мае Советски Союза къамаш да дар. Советски павильонага хьежаш хилар Венгре паччахьалкхен зентелай. Павильона экспозицега а хьежа, революционни болхлой ахархой правительства председатела Попе Фока лакха мах бир советски еза-йоккхачеи машинаш ечеи промышленноста карагIдьинарий, белгальхар венгерски торговли вIашши делащ экономически гIулакхаши шердахара керда перспективаш.

Ярмарка оттайир эггара хьалхара торгови сделкаш.

ПОЛЬША

Iалаьмате чIоагIа лоархIаш да Польски Халкъа Республике советски илли. Сийлахь-боккхача октябра 50 шу дизара хетаь советски иллеи клубай лерргпольски хьажар хиннача Белостоке кхаь дийнахьа йийхар советски ашараш. Тахан халкъа Польша дукккхача городашка хьайийла йола уж тайпа клубаш эггара хьалха дIайолайир Белостоке бахача наха. Торунь яхача университетски городерча «Дашенька» яхача коллектива хьажар хиннача эггара хьалхара моттиг лаьккхар, польско-советски доттагIлен общества керттерча управлене преми а хьажайир цунна.

МНР

Улан-Баторе болх беш я монголо-советски доттагIлен Общества IV-гIа съезд. Съезда президиуме ба МНР партен правительстван кулгалхой. Отчетай доклад йир МНРП ЦК Политбюро члений кандидат, МНРП ЦК секретарь, монголо-советски доттагIлеи Общества Центральни Совета президиума председатель волча Б. Лхамсурена.

Докладчика дика доашкаш дийцар Сийлахь-боккхача Октябра 50 шу дизара нийсах тоабенна накъйболача Советий мехка толамех.

ХIанз империалистически мехкий агрессиви политика бахьан дунен халкъашта юкъера кхоккам лаккбеннача хьале, аьлар цо, эггара хьалхара лоархIам болаш да дунен лерригача революционни ницай мутIараш чIоагIдар, эггара хьалха пролетарски интернационализма принципаш тIа социалистически соружества мехкийи дунен коммунистически болама мутIарийи барт-цхьоагIо а чIоагIъеш.

Отчетни хана общества баьча практически балхах дувцаш. Лхамсурена аьлар. Обществa еррига организацешка шоай керттера болх тIабезабора коммунизм хьалъеш, лерригача дунен тIарча машара тIехьа лоаттабеча къовсаме Советски Союза карагIдьинарaш дIаловзийтара.

ЧЕХОСЛОВАКИ

Терезинкерча къамаи кашмашка дуккхача къахьегамхой машар лорабара тIехьара манифестаци хилар. Къулбaседа Чехерчеи ЧССР-а кхыча областашкарчеи 40 эзар сага зерат дир Европа 17 мехкара болча фашизмо бовбаьча наха. Манифестаценa юкъе дакъа лоацаш хиннараша дунен халкъаш тIахьийтар Вьетнаме латта американски агресси соцаяра, греческ патриоташ лувцаш хилара, малхбузен-германски реваншисташа лагалуцараштa духьал бовлара.

ЮГОСЛАВИ

Маркса «Капитали» хIанзарча дунен тIа хула социалистически хувцамаши» иштта яхаш я Белграде хьайийла Iилман совещани. Маркса «Капитал» араяьнна 100 шу дизара хетаь я из. Совещанена юкъе дакъа лоацаш ба Алжира, Бельге, Болгаре, ГДР-а, Итале, Конго (Браззавиль), Мале Польша, Советски Союза, Франце, Чехословаке Iилман болхлой.

(ТАСС).

ДОАЗОЛ ДЕХЬАРА

ЛИВАНА ПРАВИТЕЛЬСТВА ДУ ГIУЛАКХАШ

БЕЙРУТ, 23 май. (ТАСС). Iарбий кхыча мехкашца дийца а дийна. Ливана правительства тIаийзу Израильски сагIеигахьара деш дола кхерамаш ца сопаш хилийрах Израилхара доазонаш чIоагIдеш дола гIулакхаш. Цунах хоам бир селхан Ливана оборона министерства араьккхача коммюнике тIа. Израилцара Ливана къулбехьен доазонна чIоагIа низ тIабахийтаб. Ливана эскаре гIулакх деш мел волча сага йоагIа отпуск дIаьккхай. Хадданза бувзам лоаттабу Ливанен Сирен тIема командованена юкъе, къаьстта аьнча, сигаларча оборонах долча гIулакхий координаци яра деша хьажийна.

Кепайоазоне иштта хоам бу, ливански делегаци Каире яха а хиннай, цу районе етта хьех а Iарбий мехкий цхьана йолча оборона гIулакхаш а дийцад.

Улан-Баторе китайски дипломаташа яь провокаци

УЛАН-БАТОР, 23 май. (ТАСС). Улан-Баторерча китайски посольства самарздийнахьа Монгольски Халкъа Республикана духьал керда провокаци вIашагIъелляр, яхаш, хоам бу МОНЦАМЭ яхача агентства.

Улан-Баторе йолча китайски юкъерча школа хьехархой накъбаьла лоахк тхо аьнна бахьан а лаьккха дьяр провокаци, хIаьта уж бар МНР-а общественни порядок толхарах МНР-а Iаьдало мехкара хIабахийта нах. Китайски посольства официальни наха дьнна хьалхехьа воклале гулбаьча китайски граждан йолча группо—400 совгIа волча сага — эгонашта тIавода моттигаш дIа а къайза. МНР-на моастагIаш дола лозунгаш кхайкадора цхьан оазаца цIьера. Iаьдала гIулакх кхоачашдеш болча милиционерех — МНР-а Iаьдала вихалех летар хулиганаш, еттар царна човнаш а еш.

Китайски дипломаташеи гражданашеи леладеча гIулакхашца дувзаденна, йоах МОНЦАМЭ тIа, МНР-а кхыча мехкашарча гIулакхий министерства КНР-а гIулакхий МНР-ерча — времении поверенега дIаккхайкаьй хьалха йола протест, дIахайтад цу провокацех тIехьа тIадоагIачох хулаш бола бехк бааза китайски сагIо хургхилар а.

ЯПОНИ. Икебукуро яхача моттиге 5 урама вIашагIкхетача хьалъяй улицашкара лелам шийбара эша гIала. 10 миллион совгIа сага вахача японски столице — города транспорта кхераздеи делаш чIоагIа ира лаьт.

Киодо—ТАСС-а сурт.

РЕДАКЦЕ АДРЕС: г. Грозный Ленина урам, 11 (3-гIа этаж). Телефонаш: редактора — 3-44-90; редактора зам. 3-39-11; жаьпаэлахама секретара—3-34-38; партийни вахара, культура, промышленноста отделий — 3-42-30; юрта бахаман письмойи отделий — 3-42-28;

АДРЕС РЕДАКЦИИ: г. Грозный ул. Ленина, 11 (3-й этаж). Телефоны: редактора — 3-44-90; зам. редактора — 3-39-11; ответственного секретаря — 3-34-38; отделов партийной жизни, культуры, промышленности — 3-42-30; отделов сельского хозяйства и писем—3-42-28.

«Грозненский рабочий» издательстве типографи. Революцие проспект 7/84.

Типография из-ва «Грозненский рабочий», проспект Революции 7/84.

Захаз № 2440. СФ05165.